

NMHH

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

elnök

PC/24729-24/2020. számú határozattervezet

Ügyiratszám: PC/24729-24/2020.

Tárgy: Piacmeghatározás, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása (2/2014. piac)

Melléklet: Czesznak Zita

Határozat

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: **Hatóság**) Elnöke (a továbbiakban: **Elnök**) a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” megnevezésű nagykereskedelmi piac azonosítására, az érintett piacokon fennálló verseny hatékonyságának elemzésére, illetve az érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására hivatalból indított eljárás során

megállapította,

hogy a fenti piacon hat elkülönült érintett piac azonosítható:

1. Beszédcélú hívásvégződtetés a Magyar Telekom Távközlési Nyrt. mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **1. számú érintett piac**).
2. Beszédcélú hívásvégződtetés a Telenor Magyarország Zrt. mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **2. számú érintett piac**).
3. Beszédcélú hívásvégződtetés a Vodafone Magyarország Távközlési Zrt. mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **3. számú érintett piac**).
4. Beszédcélú hívásvégződtetés a DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft. mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **4. számú érintett piac**).
5. Beszédcélú hívásvégződtetés a TARR Építő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **5. számú érintett piac**).
6. Beszédcélú hívásvégződtetés a Netfone Telecom Távközlési és Szolgáltató Kft. mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **6. számú érintett piac**).

Az Elnök ezen érintett piacokon a fennálló verseny hatékonyságát elemezte és jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosította az alábbi szolgáltatókat:

Az 1. számú érintett piacon a Magyar Telekom Távközlési Nyrt.-t (székhelye: 1097 Budapest, Könyves Kálmán körút. 36.; cégjegyzékszám: 01-10-041928, a továbbiakban: **Magyar Telekom**);

A 2. számú érintett piacon a Telenor Magyarország Zrt.-t (székhelye: 2045 Törökbálint, Pannon út 1.; cégjegyzékszám: 13-10-040409, a továbbiakban: **Telenor**);

A 3. számú érintett piacon a Vodafone Magyarország Távközlési Zrt.-t (székhelye: 1096 Budapest, Lechner Ödön fasor 6.; cégjegyzékszám: 01-10-044159, a továbbiakban: **Vodafone**);

A 4. számú érintett piacon a DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft. -t (székhelye: 1134 Budapest, Váci út 35.; cégjegyzékszám: 01-09-66797, a továbbiakban: **DIGI**);

Az 5. számú érintett piacon a TARR Építő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.-t (székhelye: 7100 Szekszárd, Kadarka u. 18.; cégjegyzékszám: 17-09-000720; a továbbiakban: **TARR**);

A 6. számú érintett piacon a Netfone Telecom Távközlési és Szolgáltató Kft.-t (székhelye: 8900 Zalaegerszeg, Nefelejcs utca 2/A.; cégjegyzékszám: 20-09-076111, a továbbiakban: **Netfone**) (a továbbiakban együtt: **Szolgáltató**)

I. Jogutódlás

Amennyiben jelen határozat véglegessé válását követően a határozat időbeli hatálya alatt a Szolgáltató tekintetében jogutódlás következik be, akkor a kieső ügyfél helyébe a jogutódja lép. Jelen véglegessé vált határozat esetén a Szolgáltató jogutódjának minősül az a harmadik személy is, akire az eredeti (jogelőd) kötelezett ügyfél a tevékenysége végzésének feltételeit megállapodás alapján átruházza.

Az Elnök határozata ellen fellebbezésnek helye nincs. Az Elnök határozatával szemben közigazgatási per kezdeményezhető, a Fővárosi Törvényszékhez címzett keresetlevelet a határozat közzétételétől számított harminc napon belül kell az Elnökhöz benyújtani. A tárgyalás tartását a felperes a keresetlevélben kérheti. A keresetlevelet az elektronikus ügyintézés és bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi. CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) 9. § (1) bekezdése szerinti felperes és jogi képviselő kizárólag elektronikus úton, a jogszabályban meghatározott módon terjesztheti elő.

A keresetlevél benyújtásának a határozat hatályosulására halasztó hatálya nincs. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a közvetlenül fenyegető hátrány elhárítása, a vitássá tett jogviszony ideiglenes rendezése, illetve a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása érdekében a bíróságtól az eljárás során bármikor azonnali jogvédelmet kérhet.

Indokolás

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: **Eht.**) 10. § (2) bekezdése alapján, az Eht. 10. § (1) bekezdésének 5. pontjában foglalt hatáskörben eljárva, az Eht. 62-65. §-ában foglaltak szerint lefolytattam a piacmeghatározásra és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására irányuló eljárást.

A piacmeghatározás és a jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása során az Eht. 62. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel az Eht. 24. § (2) bekezdésével figyelembe venni előírt, az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002. március 7-i 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: **Keretirányelv**) 19. cikkének (1) bekezdése (az Eht. 24. § (2) bekezdésének 2020. december 21-ét követő hatályos időállapota szerint: az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex létrehozásáról szóló, 2018. december 11-i (EU) 2018/1972 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: **Kódex**) 38. cikk (1) bekezdése) alapján kiadott bizottsági ajánlások, így különösen a 2014/710/EU számú, az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján előzetes szabályozás alá vonható érintett elektronikus hírközlési ágazatbeli termék- és szolgáltatáspiacokról szóló 2014. október 9-i bizottsági ajánlás (a továbbiakban: **2014/710/EU Ajánlás**),, valamint az Európai Unió Bizottsága által kiadott bizottsági iránymutatások, így különösen a 2002/C 165/03. számú iránymutatás (a továbbiakban: **Iránymutatások**) által a piacmeghatározás és a piacelemzés körében meghatározott jogalkalmazói elvek és szempontok, valamint az ott rögzített módszertan, eljárásjogi intézmények, eszközök, fogalmak, meghatározások alapján, a versenyjog vonatkozó szabályai szerint, a korábbi piacelemzési eljárások során kialakult jogalkalmazói gyakorlat (így főként a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.284/2006/11., 2.Kf.27.418/2008/11., és 2.Kf.27.139/2010/6. számú, valamint a Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.230/2007/7. és Kfv.IV.38.118/2010. számú ítéletei) és a magyar elektronikus hírközlési piac sajátosságainak figyelembevételével jártam el.

A „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” piac meghatározása, elemzése, azon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása és kötelezettségek előírása tárgyú eljárás lefolytatása érdekében, valamint a mobil rádiótelefon szolgáltatásokkal kapcsolatos érintett piacok azonosítása, az érintett piacokon fennálló verseny és a verseny hatékonyságának elemzése tárgyában az Eht. 47. § (1) bekezdés a) pontja szerinti hatáskörömben eljárva, a 2016-2017. tárgyévtekintetében, a PC/24117/2018 ügyszámon indított eljárásban meghozott határozataimmal adatszolgáltatásra köteleztem a Hatóság által nyilvántartott, a jelen határozatban vizsgált piacon, vagy a jelen határozatban vizsgált piacokhoz tartozó kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltatókat (a továbbiakban jelen részben: **Adatszolgáltatók**). Az adatszolgáltatási határozatokat nem teljesítő Adatszolgáltatókat PC/20243/2019. és PC/26784/2019. ügyszámon indított eljárásokban meghozott határozataimmal ismételt adatszolgáltatásra köteleztem. A fent megjelölt tárgyban, a 2018. évre vonatkozó adatok tekintetében, a PC/23671/2019. ügyszámon indított eljárásban meghozott határozataimmal köteleztem adatszolgáltatásra az Adatszolgáltatókat. A fentiekben túlmenően PC/21333/2020. ügyiratszámú eljárásban meghozott határozataimmal a szolgáltatásnyújtás feltételei, illetve műszaki megoldása tekintetében adatszolgáltatásra köteleztem azon elektronikus hírközlési szolgáltatókat, melyek a Hatóság nyilvántartása szerint mobil rádiótelefon szolgáltatást nyújtanak és nem rendelkeznek mobil rádiótelefon hálózattal, annak érdekében, hogy megállapítható legyen, hogy melyek azok a szolgáltatók, amelyek részére más szolgáltatók hálózati hozzáférést biztosítanak és e hálózati szolgáltatók lehetővé teszik számukra, hogy az adott hálózati szolgáltató infrastruktúrájának igénybevételével nyújtott, beszédatviteli célú mobil rádiótelefon szolgáltatásokat saját nevükben

harmadik személyek számára értékesítsék (a jelen bekezdésben ismertetett adatszolgáltatási határozatok alapján benyújtott adatok a továbbiakban: **NMHH piacelemzési adatbekérés**).

Annak érdekében, hogy megállapíthatóvá váljon, hogy milyen módon és műszaki megoldással valósítja meg az összekapcsolást és a hívások végződését, a PC/22249/2020. ügyszámú eljárásban meghozott határozattal adatszolgáltatásra köteleztem a jelen határozatban vizsgált piacon mobilrádió telefon szolgáltatást nyújtó, vagy a jelen határozatban vizsgált piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi helyhez kötött telefonszolgáltatást nyújtó legalább 200 előfizetővel rendelkező szolgáltatókat, tekintettel arra, hogy a PC/23671/2019. ügyszámon hozott adatszolgáltatási határozatok alapján benyújtott NMHH piacelemzési adatbekérésben foglaltak alapján megállapítható, hogy a csekély számú előfizetővel rendelkező helyhez kötött telefonszolgáltatást nyújtó szolgáltatók szinte kivétel nélkül egy nagy aggregátor szolgáltatón keresztül juttatják el hívásaikat a mobil és a helyhez kötött hálózatokba, így a hálózatok összekapcsolása és annak kialakítása során felmerülő kérdések, problémák kapcsán nem rendelkeznek releváns információval.

Az Eht. 47. § (1) bekezdése alapján a hivatkozott adatszolgáltatási eljárások keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében megállapítottam, hogy a Hatóság hivatalos tudomása alapján az összes, a releváns piac szempontjából figyelembe vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét. A beérkezett adatokat a jelen eljárásban feldolgoztam az eljárás eredményeként meghozott döntések és az ott foglalt megállapítások kellő megalapozásához.

Az adatszolgáltatás körében megismert adatokon túlmenően megvizsgáltam a tárgyban nagykereskedelmi piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl. a szolgáltatók honlapján, statisztikákban, Általános Szerződési Feltételekben) hozzáférhető adatokat, valamint a Hatóság saját nyilvántartásainak adatait is.

Továbbá az eljárásban felhasználtam a Hatóság által a mobiltelefon szolgáltatások összehasonlító piaci elemzéséhez használt, a PC/[24729]-2/2020. számú, a PC/[24729]-3/2020. számú, a PC/[24729]-4/2020. számú, a PC/[24729]-5/2020. számú, a PC/[24729]-6/2020. számú, és a PC/[24729]-7/2020. számú végzésekben megjelölt adatokat (a továbbiakban: **Mobilpiaci Adatok**), amelyek felhasználhatósága kapcsán az adatszolgáltatásra kötelezett szolgáltatók PC/[24729]-9/2020. számú, PC/[24729]-10/2020. számú, PC/[24729]-11/2020. számú, PC/[24729]-12/2020. számú, PC/[24729]-13/2020. számú, és PC/[24729]-14/2020. számú adatszolgáltatásai vonatkozásában kifejezetten nyilatkoztak, hogy azt a Hatóság a jelen eljárásban felhasználhatja.

Ezen túlmenően felhasználtam az Ariosz Szolgáltató, Informatikai és Tanácsadó Kft. által az NMHH részére készített piackutatásainak eredményeit. Az Ariosz Kft. a Hatóság megbízásából „Az elektronikus hírközlési piac fogyasztóinak vizsgálata: Háztartási felmérés” címmel 2019. november-decemberében végzett többlépcsős, arányosan rétegzett, valószínűségi mintavételi eljárás alapuló személyes megkérdezés alapú piackutatást 3249 háztartásból, illetve személyből álló mintán, valamint „Távközlési szolgáltatások használata a lakossági felhasználók körében 2018” címmel 2016 háztartásból, illetve személyből álló mintán (a továbbiakban: **lakossági piackutatás, 2019** és **lakossági piackutatás, 2018**), illetve „Az elektronikus hírközlési piac fogyasztóinak vizsgálata: Internetes felmérés, 2019” címmel 2019. november-decemberében végzett online megkérdezés alapú piackutatást 4000 személyből álló mintán (továbbiakban: **internetes felmérés, 2019**).

Az NMHH piacelemzési adatbekérés során teljesítendő és teljesített adatszolgáltatás, és a beérkezett adatok feldolgozása egy olyan, a piacelemzési hatáskörrel kapcsolatos hatósági feladatok ellátásához szükséges adatok összegyűjtésére és megismerésére irányuló hatósági eljárás, illetve folyamat, amelynek célja a tárgyban nagykereskedelmi piac tekintetében az adott piaccal összefüggő

eljárási jogviszony tárgyának és a konkrét ügyfelek körének, azaz a hatósági eljárás alanyainak meghatározása volt.

A beérkezett adatok feldolgozásának eredményeként tisztáztam a jelen eljárásban ügyfélnek minősülők körét. Az ügyfelek meghatározása során figyelemmel voltam a Fővárosi Ítélet tábla 2.Kf.27.284/2006/11. számú jogerős ítéletében foglaltakra és megállapítottam, hogy a jelen eljárásban azok a szolgáltatók minősülnek ügyfélnek, akik a jelen határozatban vizsgált piacon, vagy a jelen határozatban vizsgált piacon nyújtott szolgáltatás nyújtásához szorosan kapcsolódó mobil rádiótelefon szolgáltatás kiskereskedelmi piacán a Hatóság nyilvántartása alapján szolgáltatást nyújtanak. Az eljárás megindításáról a 2020. október 7. napján kelt, PC/[24729]-1/2020. számú, PC/[24729]-2/2020. számú, PC/[24729]-3/2020. számú, PC/[24729]-4/2020. számú, PC/[24729]-5/2020. számú, PC/[24729]-6/2020. számú, PC/[24729]-7/2020. számú, és PC/[24729]-8/2020. számú végzésekkel értesítettem az ügyfélnek minősülő szolgáltatókat.

A piacelemzés egy több, egymásra épülő szakaszból álló hatósági tevékenység. Az Eht. 62. § (1) a) pontja alapján az Elnök azonosítja az érintett piacokat, elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, valamint annak hatékonyságát, és amennyiben azokon a verseny nem hatékony, azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, szolgáltatókat, valamint az Eht. 62. § (1) b) pontja alapján a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, szolgáltatókra az Eht. XI-XIV. fejezetében foglalt kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő, vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra korábban, a piacelemzés első elvégzését megelőzően jogszabályban, vagy azt követően a határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenntart, illetve módosítja azt. A jelen eljárásban az Eht. 62. § (1) a) pontja alapján csak a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására került sor.

Az Eht. 62. § (1) bekezdése szerint:

„Az Elnök azonosítja az érintett piacokat; elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, valamint annak hatékonyságát, és amennyiben azokon a verseny nem hatékony,

a) azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, szolgáltatókat; valamint

b) a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, szolgáltatókra a XI-XIV. fejezetben foglalt kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra korábban, az e bekezdés szerinti piacelemzés első elvégzését megelőzően jogszabályban, vagy azt követően a határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenntart, illetve módosítja azt.”

Az Eht. fenti szakasza alapján a Hatóság mérlegelése szerint egyetlen vagy két külön eljárásban folytathatja le az Eht. 63. § (1) bekezdés a) és b) pontjában nevesített eljárásokat.

A jelen eljárásban, határozatban az Eht. 62. § (1) bekezdés a) pontja alapján csak piacmeghatározásra, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására kerül sor, míg jelen határozatban azonosított szolgáltatók részére kötelezettségek kiszabása a 62. § (1) bekezdés b) pontja alapján egy külön eljárás tárgya lesz.

Az eljárás első lépéseként a 2014/710/EU Ajánlás mellékletében meghatározott 2. számú, a „Nagykereskedelmi beszédcélú hívásvégződtetés mobilhálózatokban” megnevezésű nagykereskedelmi piac vizsgálatából kiindulva meghatároztam az érintett piacokat, és megállapítottam, hogy a fenti szolgáltatási piacon belül meghatározható, hat elkülönült piac érintett

piacnak minősül. Az érintett piac meghatározását követő szakaszokban került sor – az indokolásban foglaltak szerint – az érintett piacon fennálló verseny, illetve a verseny hatékonyságának elemzésére, az érintett piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató kijelölésére.

A jelen határozat indokolása is magán hordozza a piacelemzési döntés tárgyának sajátosságából fakadó jellemzőket, melyek szerint a jelen határozat indokolásában meghatározásra, valamint részletesen bemutatásra kerül a piacmeghatározás, a piacelemzés, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának mikéntje, folyamata, részletes indokolása.

A jelen határozatban foglalt hatósági döntés indokolása azon túl, hogy magában foglalja a hatósági eljárás folyamatát, együttesen, összefüggéseiben tartalmazza a ténybeli, azaz a feltárt releváns közgazdasági és műszaki tényállási elemeket, a tényállás tisztázásának rendszerét, a tények, bizonyítékok hatósági jogalkalmazáshoz szükséges értékelését, és a tényekből az egyedi ügyre levonható következtetéseket, valamint a jogi indokolást is, amelynek keretében az érdemi döntéshez, jogérvényesítéshez vezető valamennyi eljárási és anyagi jogi normát tételesen és részletezően megjelöltem és azok egyedi ügyre vonatkozó alkalmazása, értelmezése, tartalma és jelentősége is egyértelműen szerepel a határozatban. Ezen túlmenően a határozat indokolásában részletesen és külön kitértem a jelen határozat meghozatala során alkalmazott összetett mérlegelési szempontrendszerre, a mérlegelést megalapozó tényállási elemekre, a mérlegelési jogkört biztosító jogszabályi keretekre, valamint az egyedi ügy tényállásán és a vonatkozó jogi normákon alapuló jogalkalmazói érdemi mérlegelés, értékelés bemutatására is.

A tárgybani eljárásban a döntés meghozatala érdekében elvégzett részletes elemzést az Indokolás „A” fejezete tartalmazza, az alábbiak szerint:

I. Piacmeghatározás

II. Piacelemzés, jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása

III. Jogutódlás esetén alkalmazandó szabályok

Az indokolás „A” fejezetének II. részében foglaltak szerint lefolytatott vizsgálatok alapján a jelentős piaci erejűként azonosított szolgáltatók kapcsán megállapítottam, hogy a Cégnyilvántartás adatai alapján a BI/30556-56/2014. számú határozatban jelentős piaci erejű szolgáltatóként azonosított UPC Magyarország Telekommunikációs Kft. 2020. március 31-én átalakulás útján megszűnt, jogutódja a jelen eljárásban jelentős piaci erejű szolgáltatóként azonosításra kerülő Vodafone Magyarország Távközlési Zrt., így a jelentős piaci erejű szolgáltatóként való azonosításának megszüntetéséről, külön rendelkezni nem volt szükséges.

Az Eht. 20. § (1) bekezdés a)-c) pontjai alapján a Hatóság és a versenyhatóság az elektronikus hírközlési piaci versenyt érintő kérdésekben a verseny védelmének következetes érvényre juttatása, illetve az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében szorosan együttműködik, így különösen az elektronikus hírközlési piac érintett piacainak meghatározásával, az érintett piacon fennálló verseny elemzésével, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításával kapcsolatos eljárásokban. A Hatóság e kötelezettségének megfelelően a tárgybani eljárás során megvalósult a Gazdasági Versenyhivatallal (a továbbiakban: **GVH**) történő együttműködés, egyeztetés, ennek során a GVH szakmai álláspontját megismertem. Az együttműködés keretében a Hatóság a PC/[...]/2020. számú levelében 2020. [...] napján megküldte a jelen határozat tervezetét a GVH részére annak érdekében, hogy a GVH azzal kapcsolatos álláspontját megismerje. A GVH a PC/[...]-***/2020. számon, *** napján érkezett levelében megküldte a határozattervezetre vonatkozó álláspontját és észrevételeit. Az észrevételek és az azokhoz kapcsolódó válaszaim a jelen határozat indokolásának „B” fejezetében kerülnek kifejtésre.

Jelen határozat tervezetét PC/[...]/2020. számon, *** napján, az Eht. 40. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően, az érdekeltekkel folytatott egyeztetés érdekében közzétettem. Az érdekeltek számára a határozattervezetnek a Hatóság internetes oldalán történő közzétételétől számítva az Eht. közzétételkor hatályos rendelkezésének megfelelően 20 nap állt rendelkezésre az észrevételeik megtételére. Az érdekeltekkel folytatott egyeztetés során, az Eht. 40. § (2) és (4) bekezdései (az Eht. 40. § (2) és (4) bekezdéseinek 2020. december 21-ét követő hatályos időállapota szerint: Eht. 40. § (4) és (8) bekezdései) keretében beérkezett észrevételek feldolgozását, a figyelembe vett, illetve a figyelembe nem vett észrevételeket, valamint azok figyelmen kívül hagyásának indokait a Határozat indokolásának „C” fejezete tartalmazza.

Az érdekeltekkel történő egyeztetés lefolytatását valamint a fentiekben részletezett eljárási intézkedések megtételét követően, az Eht. 71. § (1) bekezdése alapján jelen határozat tervezete részletes indokolással együtt PC/[...]-***/2020. számon *** napján megküldésre került az Európai Bizottságnak, az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testületének (a továbbiakban: **BEREC**) és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak.

Jelen határozatot az Európai Bizottság, a BEREC és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságok által a tervezetre tett észrevételek, kifogások figyelembevételével hoztam meg. Az Eht. 24. § (2) bekezdése alapján a részletes indokolásra, illetve a megküldésre az Európai Bizottságnak az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikke szerinti bejelentésekről, határidőkről és konzultációkról szóló, 2008. október 15-én kiadott ajánlása [C(2008) 5925] megfelelően irányadó (az Eht. 24. § (2) bekezdésének 2020. december 21-ét követő hatályos időállapota szerint a Kódex 38. cikkének (1) bekezdése alapján kiadott bizottsági ajánlások és a kapcsolódó iránymutatások irányadóak). Ezen eljárás részletei az Indokolás „D” fejezetében kerülnek kifejtésre.

Tekintettel arra, hogy 2020. december 21. napjával az Eht. jelentős mértékben módosításra kerül, valamint, hogy ezen módosítások jelen határozatban hivatkozott Eht. rendelkezéseket is érintik, és jelen határozat közzétevése ezen időpontig nem feltétlenül történik meg, ezért jelen határozatban a hivatkozott és módosítással érintett Eht. §-ok és bekezdések tekintetében feltüntettem a 2020. december 21-i időállapotot megelőzően és az azt követően hatályos jogszabályi rendelkezést is.

Az eljárás során eljárási költség nem merült fel, így annak megállapítását, illetve a költségek viseléséről történő rendelkezést mellőztem.

A Hatóság az Eht. 43. § (2) bekezdésének a) pontja alapján e határozatot internetes honlapján közzéteszi.

Az Eht. 23. §-a alapján az Elnök a jelen eljárásban az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: **Ákr.**) rendelkezéseit az Eht.-ban foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel alkalmazza.

A jogorvoslattal kapcsolatos tájékoztatás az Ákr. 114. §-án, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (továbbiakban: „**Kp.**”) 13. § (3) bekezdés a) pont aa) alpontján, a 39. § (1) és (6) bekezdésén, a 48. § (1) bekezdésének l) pontján, 50. §-án, a 77. § (2) bekezdésén, továbbá a Kp. 29. § (1) bekezdésére figyelemmel a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 608. §-án, valamint az E-ügyintézési tv. 9. § (1) bekezdésén alapul.

A. fejezet

I. Piacmeghatározás

I.1. A piacmeghatározás menete

- [1] A piacmeghatározás során a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” piac vizsgálatából indultam ki, a 2014/710/EU Ajánlás mellékletében szereplő elnevezésének megfelelően.
- [2] A szolgáltatási piac azonosítása során első lépésben a jogszabályokban meghatározott fogalmakat alapul véve meghatároztam a piacmeghatározás kiindulópontjául szolgáló szolgáltatás pontos tartalmát, vizsgáltam a piacon ténylegesen nyújtott szolgáltatásokat.
- [3] Ezt követően került sor a „hívó fél fizet”-elv (CPP-elv) piacmeghatározásra gyakorolt hatásainak vizsgálatára, majd azonosítottam a vizsgált nagykereskedelmi piachoz tartozó kiskereskedelmi piacot, végül a kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi piacon egyaránt elvégzett keresleti és kínálati helyettesítési elemzéssel megvizsgáltam, hogy a piacmeghatározás első lépésében azonosított, a piacmeghatározás kiindulópontját jelentő szolgáltatásnak vannak-e helyettesítő szolgáltatásai, amelyek a vizsgált szolgáltatási piac határait hatást gyakorolhatnak.
- [4] A vizsgált szolgáltatási piac meghatározása után került sor a piac földrajzi határainak megállapítására.
- [5] A piac meghatározását követően megvizsgáltam, hogy a piac az ex ante szabályozás szempontjából érintett piacnak tekinthető-e Magyarország területén.

I.2. A kiinduló szolgáltatás meghatározása

- [6] A szolgáltatási piac meghatározása során a kiinduló szolgáltatás azonosításánál a 2014/710/EU Ajánlás mellékletében szereplő „Nagykereskedelmi beszédcélú hívásvégződtetés mobilhálózatokban” („Wholesale voice call termination on individual mobile networks”) elnevezésű nagykereskedelmi piacból indultam ki, amely piac megegyezik a Bizottság 2003/311/EK Ajánlásában szereplő 16. számú és a 2007/879/EK Ajánlásában szereplő 7. számú piaccal. A Hatóság a piacra vonatkozó korábbi határozatokban a piac tartalmát (illetve eredeti, angol megnevezését) pontosan leképező, az Eht. fogalomhasználatának megfelelő, „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon hálózatban” megnevezést alkalmazta. Jelen határozat a korábbi gyakorlattal összhangban, a hivatkozott indokok alapján a piac megnevezésére utóbbi magyar nyelvű megnevezést alkalmazza, ami ugyanakkor semmilyen tartalmi eltérést nem jelent, a vizsgált piac tartalmában teljes mértékben megfelel a 2014/710/EU Ajánlásban található 2. számú piacnak.
- [7] Az elmondottak alapján, az Eht. értelmező rendelkezései között található meghatározással összhangban, kiinduló szolgáltatásként a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” forgalmi szolgáltatást azonosítottam, ahol a „Hívásvégződtetés” megfelel az Eht. 188. § 53. pontjában (az Eht. 188. § 53. pontjának 2020. december 21-ét követően hatályos időállapota szerint: Eht. 188. § 63. pont) definiált forgalmi szolgáltatásnak, míg a „mobil rádiótelefon-hálózat” tartalma megfelel az Eht. 188. § 71. pontjában (az Eht. 188. § 71. pontjának 2020. december 21-ét követő hatályos időállapota szerint: Eht. 188. § 86. pont) található meghatározásnak.

- [8] A kiinduló szolgáltatás ennek megfelelően a hívások eljuttatását jelenti az összekapcsolási ponttól a hívott előfizető hozzáférési pontjára, ahol az előfizetői hozzáférési pont mobil rádiótelefon-hálózathoz tartozik.
- [9] A kiinduló szolgáltatás meghatározása technológiasemleges, tehát az összekapcsolás és a hívás eljuttatásának technológiai megvalósításától függetlenül magában foglal minden, a kiinduló szolgáltatás meghatározásának megfelelő szolgáltatást.
- [10] A kiinduló szolgáltatás elektronikus hírközlési szolgáltató által más szolgáltató, vagy vállalkozás számára nyújtott hálózati szolgáltatás, ennek megfelelően a kiinduló szolgáltatáshoz tartozó piac nagykereskedelmi piac.
- [11] Ahhoz, hogy valamely szolgáltató képes legyen a kiinduló szolgáltatás nyújtására, alapvetően szükséges, hogy
- rendelkezzen saját mobil rádiótelefon-hálózattal vagy mobil rádiótelefon-hálózathoz való hozzáféréssel. A kiinduló szolgáltatás meghatározásának megfelelően a hívott előfizetői hozzáférési pont mobil rádiótelefon-hálózathoz tartozik, ami feltételezi, hogy a végződtető szolgáltató saját mobil rádiótelefon hálózattal vagy más szolgáltató hálózatához való hozzáféréssel rendelkezik.
 - összekapcsolódjon más szolgáltatókkal. A kiinduló szolgáltatás nyújtásához a hálózatok összekapcsolására van szükség. Az összekapcsolás és hívásvégződtes forgalmi szolgáltatás nyújtása megvalósítható saját eszközökkel, vagy más vállalkozástól bérelt, vagy bármilyen más formában igénybe vett eszközökkel, vagy szolgáltatásokkal.
 - rendelkezzen mobil hívószámmal (számmezővel¹). A hívásoknak a hívott előfizető előfizetői hozzáférési pontjára történő eljuttatásához szükséges, hogy a végződtető szolgáltató rendelkezzen a hívott fél azonosításához, illetve a hívás irányításához szükséges mobil hívószámmal (az ehhez szükséges számmezővel). Ezzel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a hatályos szabályozás alapján mobilszolgáltatási célú frekvenciahasználati engedéllyel nem rendelkező mobilszolgáltatók számára – az SHS=31 számmező kivételével – abban az esetben köthető le és jelölhető ki mobil számmező, ha ehhez legalább egy mobilszolgáltatási célú frekvenciahasználati engedéllyel rendelkező szolgáltató is hozzájárult².
- [12] A leírtak alapján tehát megállapítható, hogy a kiinduló szolgáltatás nyújtása nem csak abban az esetben képzelhető el, ha a mobil rádiótelefon szolgáltatást nyújtó elektronikus hírközlési szolgáltató saját rádiótelefon-hálózattal rendelkezik, hanem olyan esetekben is, amikor valamely mobil rádiótelefon szolgáltatást nyújtó szolgáltató az előfizetői szolgáltatás és a hívásvégződtes nyújtásához szükséges megfelelő hálózati hozzáférést más, saját mobil

¹ A mobil számokat a Hatóság 1000-es számmezőkből köti le, jelöli ki és vonja vissza.

² SHS= 20, 30, 50 és 70 számozási tartomány esetén az adott számozási tartományhoz hozzárendelt frekvenciahasználati engedéllyel rendelkező szolgáltató hozzájárulása szükséges, SHS=31 számmező esetén hozzájárulás nem szükséges [az elektronikus hírközlő hálózatok azonosítóival kapcsolatos gazdálkodás rendjéről szóló 2/2011. (IX. 26.) NMHH rendelet 1. Mellékletének 1.2.2. és 1.2.3. pontjai]. Ugyanakkor csak bejelentett mobilszolgáltatóknak jelölhető ki 31-es szám, aminek feltétele, hogy (legalább) egy mobilszolgáltatási célú frekvenciahasználati engedéllyel rendelkező mobilszolgáltatóval virtuális mobil rádiótelefon szolgáltatásra vonatkozó megállapodása legyen az adott szolgáltatóknak.

rádiótelefon-hálózattal rendelkező szolgáltatótól veszi igénybe. Hasonlóan, az összekapcsolás esetében sem alapvető feltétel, hogy az saját eszközökkel, saját megvalósításban történjen.

[13] A kiinduló szolgáltatás igénybevételéhez tehát szükség van a hálózatok összekapcsolására valamint további, kiegészítő szolgáltatások igénybevételére. Ilyenek lehetnek többek között:

- forgalom mérés és forgalmi díjak számlázása az igénybe vevő felé;
- hordozott szám hívása esetén jogszabályban előírt együttműködés az igénybe vevő szolgáltatóval;
- együttműködés a szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatóval a hibakeresés és a hibaelhárítás terén;
- egyéb kiegészítő szolgáltatások.

I.2.1. UMTS, LTE hálózatok hatása a kiinduló szolgáltatás tartalmára

[14] A kiinduló szolgáltatás meghatározása technológiasemleges, ugyanakkor a kiinduló szolgáltatás meghatározása során megvizsgáltam, hogy a hívásvégződtes technológiai megvalósítása – tehát hogy az adott hívás GSM, UMTS, vagy LTE hálózaton kerül végződtesre – befolyásolja-e a szolgáltatás alapvető igénybevételi jellemzőit olyan mértékben, ami egy szűkebb kiinduló szolgáltatás meghatározását tenné szükségessé. A vizsgálatok eredményeként megállapítottam, hogy a kiinduló szolgáltatásra épülő kiskereskedelmi szolgáltatás esetében sem a hívó, sem a hívott előfizető szempontjából nincs különbség a szolgáltatás alapvető jellemzőiben attól függően, hogy a hívás végződtesése milyen technológián valósul meg. A hívás GSM, UMTS, illetve LTE hálózaton történő végződtesése valójában ugyanazon szolgáltatás változatlan tartalmú, eltérő technológiával történő megvalósítását jelenti, az előfizetők (és a hívó előfizető szolgáltatója) a legtöbb esetben nem is érzékelik, hogy a hívás végződtesésére milyen technológián került sor. Ennek megfelelően a hívásvégződtesés forgalmi szolgáltatás esetében sem indokolt elkülönült szolgáltatások kialakítása a technológiai megvalósítástól függően, a kiinduló szolgáltatás technológiasemleges módon magában foglalja valamennyi, a kiinduló szolgáltatás meghatározásának megfelelő szolgáltatást, a tényleges technológiai megvalósítástól függetlenül.

I.2.2. Kiinduló szolgáltatásnak megfelelő szolgáltatások

[15] A kiinduló szolgáltatás azonosítása után megvizsgáltam a kiinduló szolgáltatás tartalmának megfelelő tartalmú, ténylegesen nyújtott szolgáltatásokat. A vizsgálatok során első lépésben – mivel a kiinduló szolgáltatás feltételezi a mobil rádiótelefon-hálózathoz tartozó előfizetői hozzáférési pont meglétét – a hazai piacon az előfizetők számára nyújtott mobil telefonszolgáltatásokat vizsgáltam. Ez alapján a szolgáltatásnyújtás több eltérő üzleti modelljét azonosítottam.

- *Szolgáltatás saját mobil rádiótelefon-hálózaton:* Az ebbe a csoportba tartozó, vertikálisan integrált szolgáltatók önálló mobilszolgáltatási célú frekvenciahasználati engedéllyel, rádióspektrummal rendelkeznek és az előfizetői szolgáltatást saját mobil rádiótelefon hálózatukon keresztül nyújtják³. Saját számmezővel, mobil hálózati kóddal rendelkeznek

³ A Magyar Telekom és a Telenor között létrejött együttműködés keretében **Üzleti titok**. Mindez tehát nem befolyásolja, hogy mindkét vállalat rendelkezik önálló mobilszolgáltatási célú frekvenciahasználati engedéllyel,

és közvetlenül kapcsolódnak össze más hálózatokkal. Ebbe a csoportba tartozik a Magyar Telekom, a Telenor és a Vodafone⁴, valamint a DIGI.

- *Szolgáltatás virtuális mobil rádiótelefon szolgáltatóként (MVNO⁵-ként):* Ebbe a csoportba jelenleg két szolgáltató a TARR és a Netfone tartozik. A TARR és a Netfone mobilszolgáltatási célú frekvenciahasználati engedéllyel, rádió spektrummal nem rendelkezik, a szolgáltatók a mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtásához más, saját mobil rádiótelefon-hálózattal rendelkező szolgáltató(k) mobil rádiótelefon-hálózatát veszik igénybe hálózati szerződés alapján. Üzleti titok.
- *Szolgáltatás előfizetői szerződés alapján:* Ezen üzleti modell esetében az előfizetői szolgáltatás végső nyújtója az általa speciális – a továbbértékesítést lehetővé tévő – előfizetői szerződés alapján igénybe vett szolgáltatást értékesíti tovább.

[16] A kiskereskedelmi szolgáltatásnyújtás felsorolt, hazai piacon fellelhető üzleti modelljei a hívás végződtetése tekintetében is eltérnek egymástól.

- Szolgáltatás saját mobil rádiótelefon-hálózaton: A saját mobil rádiótelefon-hálózattal rendelkező szolgáltatók közvetlenül kapcsolódnak össze más szolgáltatók hálózataival és az előfizetőikhez irányuló hívások végződtetését saját maguk végzik, önálló hívásvégződtetési díjjal rendelkeznek.
- Szolgáltatás virtuális mobil rádiótelefon szolgáltatóként: A hazai piacon jelenleg szolgáltatást nyújtó két szolgáltató, a TARR, illetve a Netfone által alkalmazott megoldás a szolgáltatók által alkalmazott különböző üzleti modellek megfelelően eltér:
 - A TARR esetében Üzleti titok.
 - A Netfone előfizetőihez irányuló hívások végződtetéséhez szükséges összekapcsolást Üzleti titok.
- Szolgáltatás előfizetői szerződés alapján: Az előfizetői szerződés alapján nyújtott – tulajdonképpen továbbértékesített – előfizetői szolgáltatások esetében az előfizetői szolgáltatás végső nyújtója természetesen nem rendelkezik hálózati hozzáféréssel, így az önálló összekapcsolás sem értelmezhető esetében. Továbbá az előfizetői szolgáltatás végső nyújtója nem rendelkezik a saját előfizetőihez irányuló hívások irányításához szükséges számmezővel sem. Ennek megfelelően az ilyen szolgáltató nem végez hívásvégződtetést.

[17] Az elvégzett vizsgálatok alapján a következő, a kiinduló szolgáltatás tartalmának megfelelő tartalmú, ténylegesen nyújtott szolgáltatásokat azonosítottam a hazai piacon:

- Beszédcélú hívásvégződtetés a Magyar Telekom mobil rádiótelefon-hálózatában;
- Beszédcélú hívásvégződtetés a Telenor mobil rádiótelefon-hálózatában;

rádióspektrummal, és az előfizetői szolgáltatást döntően saját mobil rádiótelefon hálózaton keresztül nyújtják, azaz a *Szolgáltatás saját mobil rádiótelefon-hálózaton* üzleti modellben működnek.

⁴ A korábban virtuális mobil rádiótelefon szolgáltatást nyújtó UPC-t, a Vodafone felvásárolta. 2020. április 1. napjától kezdődően Vodafone néven folytatja tevékenységeit az összeolvadt cég.

⁵ MVNO – Mobile Virtual Network Operator

- Beszédcélú hívásvégződtetés a Vodafone mobil rádiótelefon-hálózatában;
- Beszédcélú hívásvégződtetés a DIGI mobil rádiótelefon-hálózatában;
- Beszédcélú hívásvégződtetés a TARR (virtuális) mobil rádiótelefon-hálózatában;
- Beszédcélú hívásvégződtetés a Netfone (virtuális) mobil rádiótelefon-hálózatában.

- [18] A későbbiekben, az egyes elkülönült piacok határainak megállapítása során kiemelt jelentősége van a végződtetés árának meghatározásával kapcsolatos korlátozó tényezők vizsgálatának, ezért jelen pontban szükségesnek tartottam annak a vizsgálatát, hogy a hazai piacon ténylegesen nyújtott szolgáltatások esetében mely vállalkozás van abban a helyzetben, hogy – a végződtetési díjak mértékével kapcsolatos szabályozás hiányában⁶ – a végződtetés díját meghatározza. A saját mobil rádiótelefon hálózaton végződtetett hívások esetében egyszerű a helyzet, mind a Magyar Telekom, mind a Telenor, mind a Vodafone, mind a DIGI az előfizetőikhez irányuló hívások végződtetését saját maguk végzik, önálló hívásvégződtetési díjjal rendelkeznek és – a végződtetési díjak mértékével kapcsolatos szabályozás hiányában – végződtetési díjukat önállóan határozzák meg.
- [19] A TARR előfizetőinél végződő hívások végződtetése Üzleti titok.
- [20] A Netfone előfizetőinél végződő hívások végződtetése Üzleti titok.

I.3. A hívó fél fizet elv (CPP-elv) és következményei

- [21] A végződtetési piacok vizsgálata során kiemelt figyelmet kap a hívó fél fizet elvének (CPP7-elv) vizsgálata.
- [22] A CPP-elv alapján a hívás teljes költségét magában foglaló hívásdíjat a hívást kezdeményező előfizető viseli. A hívó előfizető szolgáltatójának a hívással kapcsolatos költségei között a hívás végződtetéséért a hívott előfizető szolgáltatójának fizetendő végződtetési díj is megjelenik. A hívott előfizető nem fizet az általa fogadott hívás végződtetéséért.
- [23] A CPP-elv hatásai elsősorban a kapcsolódó kiskereskedelmi piac vizsgálata során jelentkeznek. Egy adott szolgáltatási piac határainak megállapítása az adott szolgáltatásra vonatkozó ármeghatározással kapcsolatos magatartást korlátozó tényezők vizsgálatát igényli. A két legfőbb ilyen korlátozó tényező a nagykereskedelmi piacon, illetve a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon esetlegesen előforduló keresleti és a kínálati helyettesítés (illetve hosszabb távon a potenciális verseny)⁸ lehetősége. A végződtetés díjának meghatározásával kapcsolatos magatartást a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon a hívott, illetve a hívó fél magatartása korlátozhatja. A korábban elmondottaknak megfelelően a CPP-elv érvényesülése esetében a végződtetési díjat nem a hívott fél fizeti, hanem a hívó fél szolgáltatója, végső soron a hívó fél, ami azt is jelenti, hogy a végződtető szolgáltató előfizetői – mivel a

⁶ Az ún. modified greenfield approach alapján a vizsgálatok során az adott piacra vonatkozó szabályozás nélküli helyzetből szükséges kiindulni.

⁷ Calling Party Pays

⁸ Iránymutatások 38. pontja alapján. A potenciális verseny a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulását jelenti, ennek megfelelően a vizsgálatára nem a piacmeghatározás, hanem a piacelemzés során kerül sor.

végződtetés költségét nem ők viselik – nincsenek tisztában a szolgáltatójuk által alkalmazott végződtetési díj nagyságával, illetve annak változásával, így a végződtető szolgáltatóra saját fogyasztói felől csak abban az esetben nehezedhet nyomás a végződtetési díjainak alacsonyan tartására, amennyiben a végződtető szolgáltató fogyasztói érzékenyek a hívó fél költségeire. A CPP-elv következtében – mivel a végződtetés költségét a hívó fél fedezi – a végződtető szolgáltatóra nyomás elsősorban a hívásvégződtetést megvásárló szolgáltató előfizetői (a hívást indító előfizetők) felől érkezik. A kiskereskedelmi piaci helyettesítési vizsgálatok során ennek megfelelően kiemelt szerepet kap a hívó fél magatartásának vizsgálata.

I. 4. A nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piac vizsgálata

I.4.1. Kapcsolódó kiskereskedelmi piac tartalma

- [24] A piacmeghatározás során a vizsgált nagykereskedelmi piachoz tartozó kiskereskedelmi piacot is megvizsgáltam, mivel a kiskereskedelmi piacon lehetséges helyettesítés befolyásolhatja a nagykereskedelmi piac határait. Az elektronikus hírközlési nagykereskedelmi szolgáltatások többségére ugyanis a származtatott jelleg a jellemző. Nevezetesen a kiskereskedelmi igény felmerülésekor keletkezik a nagykereskedelmi szolgáltatás iránti igény (hívásvégződtetés, hurokbérlet, bitfolyam, stb.).
- [25] A kapcsolódó kiskereskedelmi piac meghatározása során az I.2. pontban meghatározott kiinduló szolgáltatásból indultam ki. Ennek alapján a kiinduló kiskereskedelmi piac magában foglalja az összes olyan kiskereskedelmi piacot (illetve azok részeit), amelyek a mobil hálózatban végződtetett hívásokon alapuló kiskereskedelmi szolgáltatásokat is tartalmaznak. A kapcsolódó kiskereskedelmi piac a gyakorlatban döntő részben – (de nem kizárólagos jelleggel) – a következő típusú hívásokat foglalja magában:
- mobil-mobil irányú hívások, ahol az indító és a fogadó hálózat eltérő szolgáltatóhoz tartozik
 - helyhez kötött-mobil irányú hívások, ahol az indító és a fogadó hálózat eltérő szolgáltatóhoz tartozik

A keresleti és kínálati helyettesítés vizsgálata

- [26] Ahogy korábban – a CPP-elv hatásainak vizsgálata során – megállapítottam, egy adott szolgáltatási piac határainak megállapítása az adott szolgáltatást nyújtó vállalkozásnak az ármeghatározással kapcsolatos magatartását korlátozó tényezők vizsgálatát igényli. A két legfőbb korlátozó tényező a keresleti, illetve a kínálati helyettesítés lehetősége. A keresleti és kínálati helyettesítés mérésének egy lehetséges vizsgálati módszere a hipotetikus monopolista teszt, amely arra keresi a választ, hogy valamely termék vagy szolgáltatás árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a fogyasztók és a versenytársak hogyan reagálnának. Amennyiben a hipotetikus monopolista áremelése a keresett mennyiség csökkenése miatt nem valósítható meg profitábilisan, az a helyettesítési lehetőségek további vizsgálatát és a piac határainak esetleges módosítását teheti szükségessé⁹. A következőkben a keresleti és kínálati oldali helyettesítési vizsgálatok során a hipotetikus monopolista teszt itt részletezett gondolati keretét használtam fel.

⁹ Iránymutatások 40-41. pontja alapján

I.4.2. Keresleti helyettesítés a kiskereskedelmi piacon

- [27] A keresleti helyettesítés vizsgálata során arra keresem a választ, hogy a nagykereskedelmi termék árának egy kismértékű (5-10%10), de észrevehető és tartós emelkedése hatására a fogyasztók csökkentik-e olyan mértékben a fogyasztásukat, amely az áremelést nem teszi profitábilissá. A nagykereskedelmi piaci áremelést a kiskereskedelmi piacon mind a hívó, mind a hívott fél magatartása megakadályozhatja, ugyanakkor mindkét fél magatartását alapvetően behatárolják a rendelkezésre álló helyettesítési lehetőségek.
- [28] Ennek megfelelően a következőkben külön vizsgálom a hívó, illetve a hívott fél magatartását, illetve a felek számára rendelkezésre álló helyettesítési lehetőségeket.

I.4.2.1. A hívó fél magatartása

- [29] A hívó fél egy adott irányú hívással kapcsolatos költségeinek a növekedésére alapvetően a következő módokon reagálhat:
- csökkenti a hívásforgalmát az adott irányba/minden irányba;
 - más szolgáltatással helyettesít;
 - szolgáltatót vált;
 - lemondja a szolgáltatást.
- [30] Annak, hogy a hívó fél bármilyen felsorolt módon változtasson a magatartásán, alapvető feltétele, hogy a hívó fél érzékelje a végződtetési díj emelkedéséből származó költségnövekedést, tudatában legyen annak, hogy a költségnövekedés egy adott irányú forgalomhoz kapcsolódó végződtetési díj emelkedésének köszönhető. A helyettesítés lehetőségét ezen kívül a rendelkezésre álló helyettesítési lehetőségek is behatárolják.
- [31] Jól látható továbbá, hogy valamennyi lehetőség elsődlegesen a hívó fél szolgáltatójának a bevételeit érinti, amit szintén figyelembe kell venni a vizsgálatok során.
- [32] A következőkben a leírtaknak megfelelően megvizsgálom, hogy a végződtetési díj kismértékű, 5-10%-os emelkedése milyen hatást gyakorolna a kiskereskedelmi piaci díjakra és így a hívó fél magatartására, majd megvizsgálom a hívó fél esetleges helyettesítési lehetőségeit.

I.4.2.1.1. Hívó tudatossága a végződtetési díj növekedésével kapcsolatban

Végződtetési díj növekedés által okozott költségnövekedés mértéke

- [33] A végződtetési díj növekedés hatásainak elemzése során első lépésként annak a vizsgálatára van szükség, hogy a végződtetési díj 5-10%-os növekedése mekkora költségnövekedést okoz a kiskereskedelmi díjakban. Attól függően, hogy hívó fél által fizetett hívásdíjnak mekkora részét teszi ki a végződtetés költsége, a hatás eltérő lehet. A következő táblázat azt mutatja be, hogy – különböző végződtetési díj/hívásdíj arányok mellett – mekkora díjnövekedéssel számolhat a hívó, amennyiben a szolgáltatója a végződtetési díj növekedését teljes egészében az adott irányú hívás hívásdíjában érvényesíti.

¹⁰ Iránymutatások 40. pont

1. táblázat: Végződtetési díj növekedésének hatása a hívásdíjra

Költséghányad (végződtetési díj/hívásdíj)	Díjnövekedés mértéke	
	5%	10%
10%	0,5%	1%
20%	1%	2%
30%	1,5%	3%
40%	2%	4%

- [34] A táblázatból megállapítható, hogy még 40%-os költséghányad és 10%-os végződtetési díj növekedés, valamint a végződtetési díj növekedés teljes egészében az adott irányú hívás díjában történő fedezete mellett is mindössze 4% a díjnövekedés mértéke. Ha megvizsgáljuk, hogy a végződtetési díj növekedés mennyivel növeli a fogyasztó telefonszolgáltatással kapcsolatos költségeit – akkor, feltételezve, hogy a mobil végződtetési díjakkal érintett hívásokból származó bevételek az összes telefonszolgáltatásból származó bevétel 20-25%-át¹¹ teszik ki – megállapítható, hogy a fogyasztó havi kiadásainak növekedése még a végződtetési díj növekedés teljes továbbhárítása esetén is 1% alatt marad.

Végződtetési díj továbbhárításának módja – tarifastruktúra vizsgálata

- [35] A végződtetési díj emelkedéséből származó költségnövekedés hívó fél általi érzékelését és a költségnövekedés okának a hívó fél általi beazonosíthatóságát az is befolyásolja, hogy a hívó fél szolgáltatója – amennyiben továbbhárítja – milyen módon hárítja tovább a végződtetési díj növekedését. A kérdés megválaszolása érdekében a mobil irányú hívások díjazásával kapcsolatos szolgáltatói gyakorlat áttekintésére is szükség van.
- [36] A helyhez kötött és a mobilszolgáltatók által alkalmazott tarifákat vizsgálva megállapítható, hogy a hazai piacon a hálózatból kimenő és mobil hálózatban végződtetett hívások esetén a helyhez kötött és a mobilszolgáltatók is jellemzően egységes díjakat alkalmaznak. A mobilszolgáltatók ezen felül jellemzően valamennyi kimenő belföldi hívásirány tekintetében is egységes díjazást valósítanak meg. Elsősorban a mobilszolgáltatók gyakorlatában elterjedt a kimenő mobil irányban is lebeszélhető percek alkalmazása, a helyhez kötött szolgáltatóknál ez kevésbé jellemző, bár az ő kínálatukban is megjelenik ez a gyakorlat. Az elmúlt években megjelentek a piacon az előfizetési díj ellenében bizonyos irányokban nagy mennyiségű vagy korlátlan hívásforgalmat kínáló díjcsomagok is. Bár néhány díjcsomag esetén a szolgáltatók (elsősorban a helyhez kötött szolgáltatók) továbbra is alkalmaznak napszak szerinti megkülönböztetést, de a csomagok döntő többségében ilyen megkülönböztetés már nem fedezhető fel.

¹¹ A 20-25%-os arány két eltérő mobil rádiótelefon-hálózatba irányuló hívások esetén érvényes. Ennek megfelelően, csak egy adott mobil rádiótelefon-hálózatba irányuló hívásokat vizsgálva az arány még ennél is alacsonyabb. Ez azonban a végkövetkeztetésen – 1% alatti összköltségnövekedés – nem változtat.

A költségnövekedés fogyasztók általi érzékelése és a fogyasztói reakciók

[37] A korábbiakban megvizsgáltam a végződtetési díj növekedésének a hívó fél költségeire gyakorolt hatásait és megállapítottam, hogy a végződtetési díj kismértékű (5-10%¹²), de észrevehető és tartós emelkedése hatására – a végződtetési díjnövekedés teljes egészében az adott irányú hívás díjában történő fedezete mellett - legfeljebb 2-4%-kal növekednek a fogyasztók adott irányú hívással kapcsolatos költségei. A hazai piacon alkalmazott tarifákat vizsgálva kizárható, hogy a szolgáltatók egy adott mobil hívásiránnyal kapcsolatos költségeik 5-10%-os növekedésének hatására oly módon alakítják át a tarifarendszerüket, hogy a kimenő mobil irányban (illetve a mobilszolgáltatók esetén valamennyi kimenő belföldi irányban) alkalmazott egységes díjak alkalmazása helyett egy adott hívásirány esetében eltérő díjakat alkalmaznak és így lemondanak az előfizetők számára könnyen átlátható, jól kommunikálható, egyszerűbb számlázást biztosító árképzésről. Ehelyett a végződtetési díjjal kapcsolatos költségnövekedést – amennyiben továbbadják¹³ – a szolgáltatók valószínűsíthetően az alkalmazott tarifastruktúra keretein belül érvényesítenék előfizetők felé, tehát az előfizetési díjak emelésével és/vagy az egységes percdíjak emelésével. (Valószínűsíthető az is, hogy a költségnövekedés továbbhárítása nem egységesen érintené a teljes előfizetői bázist, a különböző – publikus és nem publikus – díjcsomagokra előfizető fogyasztók esetében eltérő mértékű díjemelés valósulna meg.) Ez a következőket jelentené:

- a végződtetési díj növekedésének a hatása – ahogyan korábban kiszámoltam – a fogyasztók számára a telefonszolgáltatás költségeinek gyakorlatilag észrevehetetlen (1% alatti) mértékű emelkedésében jelentkezne,
- a fogyasztók nem lennének tisztában a költségnövekedés okával, tehát, hogy a költségeik egy adott irányú hívás költségének növekedése miatt nőttek meg.

[38] Valószínűsíthető, hogy az előfizetők a költségeik ilyen elhanyagolható mértékű változását nem érzékelik és emiatt nem is változtatnak telefonálási szokásaikon. Amennyiben az előfizetők mégis érzékelik a költségnövekedést és ennek hatására megváltoztatják hívási szokásaikat, akkor ez a költségnövekedés okával kapcsolatos fogyasztói ismeret hiánya és a piacon alkalmazott egységes díjak miatt valószínűsíthetően nem csak a költségnövekedéssel érintett hívásirányt érinti, hanem a keresett mennyiség csökkenése megoszlik több hívásirány között. Ez azt is jelenti, hogy a végződtetési díj növekedéssel érintett irányú forgalom csökkenése jóval alacsonyabb, mint abban az esetben, ha a végződtetési díj növekedéssel kapcsolatos többletköltség csak az érintett hívásirány díjában kerül érvényesítésre.

[39] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a végződtetési díj egy kismértékű (5-10%), de észrevehető és tartós emelkedésének a hatását az előfizetők nem, vagy csak korlátozott mértékben érzékelik és a hívási szokásaikon egyáltalán nem vagy olyan mértékben nem változtatnak, ami ahhoz vezetne, hogy a keresett mennyiség csökkenése miatt kieső bevételek következtében a végződtetési díj emelése nem valósítható meg profitábilisan. A végződtetési díj egy kismértékű (5-10%), de észrevehető és tartós emelése tehát profitábilisan megvalósítható, ami a keresleti helyettesítés elégtelen szintjére utal.

¹² Iránymutatások 40. pont.

¹³ A költségnövekedés előfizetői díjakban való érvényesítése ellen hat, hogy a díjnövekedés miatti forgalomkiesés a hívó fél szolgáltatójának kiskereskedelmi bevételkiesést okozhat.

1.4.2.1.2. Helyettesítési lehetőségek

[40] Az előző pontban megállapítottam, hogy a nagykereskedelmi termék árának egy kismértékű, de észrevehető (5-10%) és tartós emelkedése esetén nem valószínű, hogy a díjnövekedés a fogyasztók számára érzékelhetően és beazonosíthatóan megjelenne a kiskereskedelmi termék árban, így nem valószínű, hogy áttérnének valamely alternatív megoldásra. Ennek ellenére megvizsgáltam azt a feltételezett esetet is, amikor az előfizetők számára a végződtetési díj emelkedése egyértelműen és érzékelhetően megjelenik az érintett hívásirányú kiskereskedelmi díjában és ez az adott irányú hívás helyettesítésére ösztönzi őket. Ennek során a következő lehetőségeket vizsgáltam mint a mobil hálózatba irányuló hívás lehetséges helyettesítő szolgáltatásait:

- SMS (Short Message Service – rövid szöveges üzenet) küldése,
- Helyhez kötött telefonra irányuló hívás,
- Mobilhálózaton belüli (on-net) hívás mint a hálózaton kívüli (off-net) hívás helyettesítője,
- Mobiltelefonra telepített nem menedzselte VoIP alkalmazásra irányuló hívás.

1.4.2.1.2.1. SMS küldése

[41] A SMS szolgáltatás tulajdonságainak vizsgálata alapján megállapítható, hogy bizonyos körülmények között a rövid szöveges üzenet küldése helyettesítheti a mobil hívást, azonban egészében véve az SMS szolgáltatás a mobil hívással párhuzamosan használt, kiegészítő szolgáltatás és nem helyettesítő jellegű. Figyelembe véve ugyanis az SMS tulajdonságait, megállapítható, hogy a híváshoz képest az üzenet esetében jóval kevesebb és korlátozott az átvihető információ terjedelme (azaz nem alkalmas hosszabb beszédcélú hívások helyettesítésére), a kétoldalú valósidejű kommunikáció kizárt, a nem valósidejű kommunikáció a beszédhez képest lényegesen lassabb, az üzenetek elküldése és megérkezése között pedig igen hosszú idő is eltelhet. Megállapítható továbbá, hogy az átvitt információ fajlagos költsége az SMS esetében jóval magasabb az előfizető számára. A helyhez kötött mobil irányú hívások kiváltása esetében technikai („vezetékes SMS” szolgáltatás elérhetősége) és a helyettesítő szolgáltatás ismertségével kapcsolatos akadályok is felmerülnek.

[42] A helyettesítésből fakadó esetleges kompetitív nyomást az is csökkenti, hogy az SMS végződtetési díjak meghatározása is a mobilszolgáltatók jogosultsága, ami lehetőséget biztosít számukra az esetleges helyettesítésből fakadó veszteségek elkerülésére. Az is megállapítható, hogy az SMS végződtetési díjak szintje magasabb, mint a hívásvégződtetés szabályozott díjszintje, tehát a helyettesítésnek e pontban vizsgált formája a végződtető szolgáltató számára valószínűsíthetően a nagykereskedelmi bevételeinek növekedésével járna.

[43] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az SMS-küldés nem tekinthető a mobil irányú hívások helyettesítőjének.

1.4.2.1.2.2. Helyhez kötött telefonra irányuló hívás

[44] A helyhez kötött telefonra irányuló hívás objektív tulajdonságainak vizsgálata során megállapítottam, hogy a helyettesíthetőség lehetősége már elvileg is csak bizonyos körülmények között áll fenn. A mobiltelefon ugyanis rendelkezik két tulajdonsággal, amivel a helyhez kötött telefon nem: a mobilitással és a személyi kommunikáció lehetőségével. A

mobilitás azt jelenti, hogy a hívott fél minden időben változtathatja a helyzetét (térben és időben állandóan képes hívás fogadására); a személyi kommunikáció pedig a mobil telefon személyhez kötöttségére utal (a helyhez kötött telefon jellemzően helyhez és nem személyhez kötődik). Ezért a helyettesítés már elvileg is csak abban az esetben állhat fenn, ha a hívó fél pontosan tudja, hogy a hívott fél adott időpontban hol található meg, ismeri a tartózkodási helyén található helyhez kötött telefon számát és a hívottnak hozzáférése van ehhez a telefonhoz. A helyettesítés lehetőségét tovább csökkenti, hogy a személyi (bizalmas) kommunikáció az adott időben adott helyiségben rendelkezésre álló, helyhez kötött telefonról kisebb mértékben biztosítható, mint mobiltelefon esetében.

- [45] A helyettesítés lehetőségét a hazai piacon a mobil és a helyhez kötött szolgáltatók által alkalmazott tarifastruktúra jelentősen behatárolja. A helyettesítés szempontjából külön kell vizsgálni a mobilszolgáltatók és a helyhez kötött szolgáltatók díjmeghatározási gyakorlatát szem előtt tartva azt is, hogy a mobil hálózatokba külső hálózatokból érkező hívások döntő többsége (80-90%) mobil irányból érkezik.
- [46] A mobil díjcsomagokban a mobil és helyhez kötött hálózatokba irányuló kimenő forgalom díja jellemzően azonos. Korábban, a végződtetési díj emelésének a díjakra gyakorolt hatásainak vizsgálata során megállapítottam, hogy nem valószínűsíthető, hogy egy 5-10%-os végződtetési díjemelés miatt a szolgáltatók módosítanának a tarifastruktúrájukon, így az eredeti (mobil-mobil hívás) és a helyettesítő (mobil-helyhez kötött hívás) szolgáltatás díjának egyezősége miatt az előfizetők a gyakorlatban nem váltanának.
- [47] A helyhez kötött díjcsomagokban a mobil hálózatokba irányuló hívások díjai a legtöbb esetben lényegesen meghaladják a helyhez kötött hálózatba irányuló hívások percdíjait. Ez azt jelenti, hogy a mobil irányú hívások díjának kismértékű 14 emelkedése érdemben nem változtatna a helyhez kötött-mobil és a helyhez kötött-helyhez kötött hívások díjai közötti arányokat, ami szintén a helyettesítés ellenében hat.
- [48] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött telefonra irányuló hívás nem tekinthető a mobil telefonra irányuló hívás helyettesítőjének.

1.4.2.1.2.3. Hálózaton belüli (on-net) mobil hívás mint a hálózaton kívüli (off-net) mobil hívás helyettesítője

- [49] A mobil hálózaton belüli hívás – mint a hálózaton kívülről indított és az adott mobil hálózatban végződtetett híváshelyettesítési lehetőség – vizsgálata két szempontból történt. Egyrészt áttekintettem azon feltételeket, amelyek a hívó fél oldaláról ahhoz szükségesek, hogy élhessen ezzel a helyettesítési lehetőséggel, másrészt megvizsgáltam, hogy az on-net hívás lehetősége milyen irányba befolyásolhatja a végződtetési díját megemelő mobilszolgáltató ármeghatározási gyakorlatát (tehát a helyettesítési lehetőség valóban nyomást gyakorol-e a végződtetési díjakra).
- [50] Ahhoz, hogy a hívó fél számára az off-net mobil hívás on-net hívással helyettesíthető legyen, szükséges, hogy a hívó fél rendelkezzen a hívott fél hálózatának megfelelő SIM-kártyával és ahhoz tartozó előfizetéssel. Ahhoz, hogy ezt a kártyát használni is tudja, a hívó félnek többkártyás mobiltelefon készülékre van szüksége, vagy ki kell cserélnie minden hívás előtt a

¹⁴ A korábban leírtaknak megfelelően – mivel a végződtetési díj/hívásdíj arány a magasabb kiskereskedelmi díjak miatt a helyhez kötött-mobil irányú hívások esetén alacsony (10-20% körüli) - a végződtetési díjnövekedés teljes egészében a helyhez kötött-mobil irányú hívások díján keresztül történő áthárítása esetén 2% alatti érték adódik.

készülékében a kártyákat, esetleg több mobilkészüléket kell tartania. Az előző lehetőségeket behatárolja, hogy a többkártyás telefon elterjedtsége és ismertsége nem túl magas, a kártya hívásonkénti cseréje viszont meglehetősen kényelmetlen és időigényes. További költséget okoz a több párhuzamos előfizetés fenntartása, illetve a több mobilkészülék megvásárlása. A felmerülő kényelmetlenségek és addicionális költségek miatt nem valószínűsíthető, hogy egy 5-10%-os végződtetési díjmelés – ami a korábban elmondottak miatt a kiskereskedelmi díjakban jóval kisebb növekedést eredményez – miatt az előfizetők kritikus tömege helyettesítené a mobil irányú off-net hívásokat on-net hívással.

- [51] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az on-net hívás nem tekinthető a mobil telefonra irányuló off-net hívás helyettesítőjének.
- [52] Megjegyzendő, hogy a jelen pontban vizsgált helyettesítési lehetőség a végződtetési díját megemelő szolgáltató bevételeire gyakorolt hatás szempontjából speciális. A helyettesítési lehetőség eredményeként ugyanis a végződtetési díját megemelő szolgáltató a kiskereskedelmi piacon új előfizetőket és forgalmi bevételeket szerezhet, így a végződtetési díj miatt esetlegesen kieső végződtetési bevételeket tehát kompenzálhatják, sőt, lényegesen meg is haladhatják a megnövekedett kiskereskedelmi piaci bevételek, ami azt jelenti, hogy a végződtető szolgáltató végződtetési díjjal kapcsolatos magatartása még kevésbé korlátozott.

1.4.2.1.2.4. Mobiltelefonra telepített alkalmazásokkal megvalósított nem menedzselt VoIP hívás

- [53] A mobiltelefonra telepített alkalmazásokkal (pl. Skype, Viber) megvalósított nem menedzselt VoIP hívások esetében a hívás indításához és fogadásához a hívó és a hívott félnek is megfelelő mobil végberendezéssel és az adott alkalmazás használatát lehetővé tevő mobilinternet előfizetéssel (és azon rendelkezésre álló felhasználható adatforgalmi kerettel) kell rendelkeznie vagy más módon (pl. WI-FI) csatlakoznia kell az internethez. (Ez utóbbi esetben a mobilitás hiánya eleve jelentősen korlátozza az elérhetőséget és ezen keresztül a helyettesítést.) A hívás további feltétele, hogy mindkét fél letöltse az alkalmazást és az alkalmazás be is legyen kapcsolva (egyes alkalmazások esetén ez utóbbi nem feltétel, mivel automatikusan bekapcsolt állapotban vannak – „always on”). A továbbiakban a helyettesítés lehetőségét – a leírt szolgáltatásjellemzőkre is tekintettel – a funkcionalitás, a minőség, az elérhetőség, a felhasználói magatartás és az ár oldaláról vizsgálom.
- [54] A mobiltelefonra telepített alkalmazásokkal megvalósított nem menedzselt VoIP hívások esetében a hangszolgáltatás elérése eltérhet a hagyományos telefonálás esetében megszokottól (hívás indítása a telefonszám megadása helyett az adott alkalmazásban a hívott fél kiválasztásával történik és a hívás fogadása is az alkalmazás felületén valósul meg), a hívás lebonyolítása azonban ezt követően hagyományos módon történik, az alkalmazás a beszélgetés ideje alatt folyamatos kapcsolatot biztosít (illetve a hívó és a hívott fél azt folyamatosnak érzékeli). A mobiltelefonra telepített alkalmazásokkal megvalósított nem menedzselt VoIP hívások – amennyiben a hívás ténylegesen felépül – tehát a hívó és a hívott fél számára is funkcionálisan képesek helyettesíteni a hagyományos módon felépített, mobil hálózatba irányuló hívásokat.
- [55] A szolgáltatásminőség tekintetében továbbra is jelentős eltérés van a szolgáltatások között. A mobiltelefonra telepített alkalmazásokkal megvalósított hívások esetében a hívás felépítése a nyilvános interneten keresztül történik, ezért az ilyen hívások esetében nem garantálható a hírközlési szolgáltatók által nyújtott telefonszolgáltatásoknál megszokott minőségi szint - tekintettel az internet célú adatátvitel minőségi szint vállalása nélküli (best effort) jellegére.

További korlátot jelent a hálózati lefedettség, ami a nem menedzselte VoIP hívások esetében – mivel folyamatos adatkapcsolatra van szükség a hívás során – kritikus tényező lehet. Ugyanakkor a mobil szélessávú hálózati lefedettség mint helyettesítést akadályozó tényező jelentősége a hálózatok folyamatos fejlesztésének köszönhetően egyre kisebb és bár továbbra is előfordulhat, hogy az adatkapcsolat elégtelensége miatt a nem menedzselte VoIP hívások nem épülnek fel, illetve a kapcsolat minősége rosszabb, de az esetek többségében a szolgáltatásminőség már nem tekinthető a helyettesítést korlátozó tényezőnek.

- [56] A helyettesítő szolgáltatás elérhetősége szempontjából meghatározó az adott nem menedzselte alkalmazás használatát lehetővé tevő okostelefonnal rendelkező felhasználók száma, illetve az, hogy közülük hányan csatlakoznak valamilyen módon a világhálóra okostelefonjukkal, valamint hogy közülük hányan rendelkeznek mobilinternet előfizetéssel is. A Hatóság által éves rendszerességgel készített nagymintás országosan reprezentatív lakossági piackutatásai alapján az okostelefonnal rendelkezők száma az évtized eleje óta évről évre növekedett fél-egy millióval, mostanra azonban ez a dinamikus növekedés megállt. 2019 végén a 14 éves és idősebb népesség közel háromnegyedének, 6,23 millió főnek volt okostelefonja, illetve a teljes népesség 53 százaléka rendelkezett olyan okostelefonnal, melyen van valamilyen mobilinternet előfizetés is. Így továbbra sem elhanyagolható azon felhasználók aránya, akik nem mobilinternet előfizetés segítségével, hanem kizárólag egyéb módon (pl. nyilvános/nem nyilvános WIFI stb.) tudnak a nyilvános internethez csatlakozni, és csak így tudnak igénybe venni nem menedzselte alkalmazást okostelefonnal. Ezen felhasználók esetében az elérhetőség a mobilitás hiánya miatt eleve korlátozott. Továbbá a teljes népesség egy nem elhanyagolható része számára még helyhez kötötten sem elérhető a nem menedzselte VoIP hívás mint helyettesítési lehetőség. A leírtak alapján megállapítható, hogy az elérhetőség bár csökkenő mértékben, de továbbra is korlátja a helyettesítésnek.
- [57] A készülékek és az mobilinternet előfizetések terjedése mellett a felhasználói magatartás változása is megfigyelhető, a nem menedzselte VoIP alkalmazások okostelefonon történő használata az elmúlt években emelkedett. A 2019-es lakossági piackutatás alapján a 14 éves és idősebb népesség 48%-a szokott mobiltelefonról (de nem feltétlenül mobilinternet előfizetéssel) nem menedzselte VoIP alkalmazást használni – szöveges és/vagy hangos kommunikációra –, és 33%-uk szokott telefonhívást indítani az alkalmazásból. Bár a nem menedzselte VoIP alkalmazások okostelefonon történő használata elterjedtebbé vált és az ezeken bonyolított hívásforgalom az elmúlt években nőtt (az internetes felmérés alapján 2019-ben a 16 éves és idősebb lakosság 18%-a nyilatkozott arról, hogy legalább részben helyettesíti mobil hívásait VoIP hívással), ugyanakkor az online telefonálás azon tevékenységek közé tartozik a lakossági piackutatás alapján – a zenehallgatás és a nagy méretű adat fájlok mozgatása mellett – amelyet a felhasználó annál nagyobb mértékben használ mobilinterneten keresztül (helyhez kötött használat helyett), minél nagyobb az előfizetésben foglalt adatforgalmi kerete, vagyis a kisebb adatforgalmi kerettel rendelkező felhasználók ritkábban használnak nem menedzselte VoIP hívást valóban mobil hívásként. Ezzel párhuzamosan megfigyelhető, hogy az összes mobiltelefonról indított hívásforgalom volumene nem csökkent, sőt, az elmúlt években növekvő tendenciát mutat, 2015 és 2019 utolsó negyedévei között az összes hazai előfizető által indított mobiltelefonos hívásforgalom volumene 19,4 százalékkal emelkedett. 15. A felhasználók tehát összességében többet kommunikálnak egymással telekommunikációs csatornákon keresztül, eszköztől és/vagy

¹⁵ Mobilpiaci Adatok

szolgáltatástól függetlenül. Mindez arra utal, hogy bár vannak, akik a mobil hívásaik helyettesítésére használják a nem menedzselte VoIP hívásokat, a felhasználók kritikus tömege nem feltétlenül helyettesítőként használja a nem menedzselte VoIP hívásokat.

- [58] A helyettesítő szolgáltatás ára abban az esetben korlátozhatja a helyettesítést, ha a hívó vagy a hívott fél nem rendelkezik mobilinternet előfizetéssel. Ebben az esetben a szolgáltatás ára valójában abszolút korlátként jelentkezik, hiszen nem valószínű, hogy a hívó fél hívásköltségeinek kismértékű növekedése esetén vagy a hívott fél a hívó fél költségeinek csökkentése érdekében – pusztán a nem menedzselte VoIP szolgáltatások elérhetősége érdekében – mobilinternet előfizetést létesítsen. Amennyiben a hívó és a hívott fél is rendelkezik olyan mobilinternet előfizetéssel, ami biztosítja a nem menedzselte VoIP szolgáltatások használatát, akkor a forgalmi helyettesítésnek nincs addicionális költsége a felek számára. Mivel ez utóbbi esetben a helyettesítő lehetőség gyakorlatilag ingyenes, ezért a mobil irányú hívások díjának kismértékű emelkedése érdemben nem változtatna a VoIP-hívás és a hagyományos módon indított mobil hívás díjai közötti arányokon, a végződtetési díj növekedése tehát valószínűsíthetően érdemben nem befolyásolná a két szolgáltatás közötti helyettesítés mértékét. A helyettesítés tehát, amennyiben bekövetkezik, alapvetően nem a végződtetési díj esetleges növekedésének a következménye, ami azt is jelenti, hogy a mobil végződtetési díj kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése hatására a felhasználók nem helyettesítenék nem menedzselte VoIP szolgáltatással a mobil hívásokat. Mindezek alapján a nem menedzselte VoIP hívások nem tekinthetők a mobil hívások helyettesítőjének.

1.4.2.2. A hívott fél magatartása

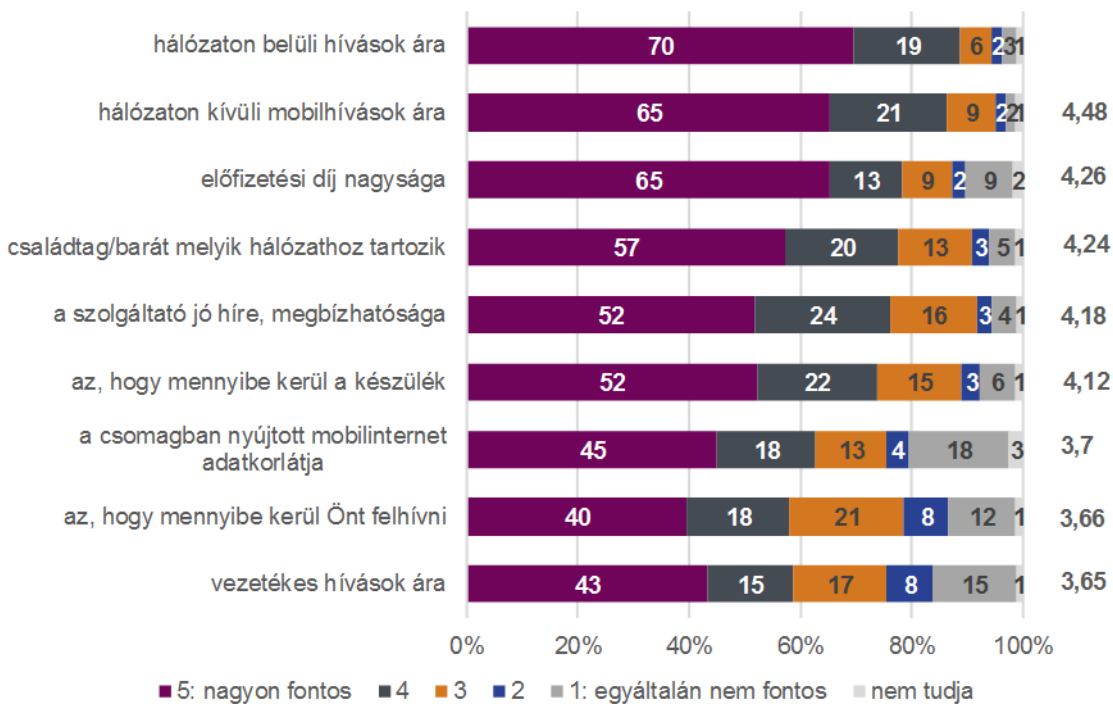
- [59] Amennyiben a hívott fél érzékeli, hogy a végződtetési díj növekedésének hatására a felé irányuló hívásforgalom csökken, akkor a hívásvégződtetési díjat megemelő saját szolgáltatójára a következő – a bejövő hívásokat helyettesítő/kiváltó – magatartásokon keresztül gyakorolhat nyomást:
- visszahívja az őt hívót;
 - lemondja a szolgáltatást/szolgáltatót vált.
- [60] Annak, hogy a hívott fél bármilyen felsorolt módon változtasson a magatartásán, alapvető feltétele, hogy a hívott fél érzékelje a végződtetési díj emelkedéséből származó forgalomcsökkenést, tudatában legyen annak, hogy a forgalomcsökkenés egy adott irányú forgalomhoz kapcsolódó végződtetési díj emelkedésének köszönhető és a forgalomcsökkenés ténylegesen befolyásolja a hívott fél magatartását. A helyettesítés lehetőségét ezen kívül a rendelkezésre álló helyettesítési lehetőségek is behatárolják.
- [61] A CPP-elvből fakadóan a hívott fél nem fizet a hívások fogadásáért, a végződtetési díj emelkedését tehát közvetlenül nem érzékeli. A hívott fél a végződtetési díj emelés hatását csak abban az esetben érzékeli, hogyha az a feléje irányuló forgalom csökkenésében is jelentkezik. A korábbiakban megállapítottam, hogy a végződtetési díj egy kismértékű (5-10%), de észrevehető és tartós emelkedésének a hatását a hívó fél nem, vagy csak korlátozott mértékben érzékeli és a hívási szokásain egyáltalán nem vagy csak kismértékben változtat. Megállapítottam azt is, hogy amennyiben a hívó mégis érzékeli a költségnövekedést és ennek hatására megváltoztatja hívási szokásait, akkor ez a költségnövekedés okával kapcsolatos fogyasztói ismeret hiánya és a piacon alkalmazott egységes díjak miatt valószínűsíthetően nem csak a költségnövekedéssel érintett hívásirányt érinti, hanem a keresett mennyiség csökkenése megoszlik több hívásirány között. Ez a hívott fél szempontjából azt jelenti, hogy a végződtetési díj növekedés hatására valószínűsíthetően nem vagy csak elhanyagolható mértékben változik a felé irányuló forgalom és amennyiben mégis csökken a hívott felé

irányuló forgalom, akkor – ahogyan a hívó fél – a hívott fél sem lesz tisztában azzal, hogy a forgalomcsökkenés a végződtetési díj növekedésének köszönhető. A leírtak alapján nem valószínűsíthető, hogy a hívott fél változtat a hívási szokásain – tehát él valamelyik felsorolt helyettesítési lehetőséggel – a végződtetési díj saját szolgáltatója által történő 5-10%-os emelésének hatására.

- [62] Ennek ellenére megvizsgáltam a hívott fél számára rendelkezésre álló, korábbiakban felsorolt helyettesítési lehetőségeket:

1.4.2.2.1. Visszahívás

- [63] A visszahívás mint helyettesítési lehetőség azt jelenti, hogy a hívó fél jelzése (leggyakrabban a telefon megcsörgetése) után a hívott fél visszahívja a hívót, így a hívott félből lesz a hívó és ő viseli a hívás költségét. Ilyen eset akkor fordulhat elő, ha az eredetileg hívott fél érzékenységet mutat a hívó fél költségei iránt és biztosítani szeretné, hogy megvalósulhasson a kezdeményezett telefonos kommunikáció. A lakossági piackutatás adatai azt mutatják, hogy az előfizetők számára a mobilszolgáltató kiválasztása során a kérdőívben megadott szempontok közül az egyik legkevésbé fontos – másik két szemponttal lényegében holtversenyben – az, hogy mennyibe kerül őket felhívni.

1. ábra: Döntési szempontok fontossága a mobilszolgáltató kiválasztása során a 14+ éves mobilhasználók körében (forrás: NMHH lakossági piackutatás, 2018)

- [64] A hívottnak a hívó fél költségeivel kapcsolatos érzékenysége az ún. zárt felhasználói csoportok (closed user groups) esetén, amelyek jellemzője, hogy a csoport tagjai gyakrabban hívják egymást, az átlagosnál magasabb lehet. A piackutatási adatok értelmében még azon felhasználók esetében is, akik számára a szolgáltató választásánál fontos szempont, hogy a családtag/barát melyik hálózathoz tartozik, az őket hívó fél költségeivel kapcsolatos érzékenység a szolgáltató választásánál betöltött relatív fontosság szempontjából az utolsók között szerepel. Mindezek arra utalnak, hogy az előfizetők kevésbé érzékenyek az őket felhívó fél költségeire, így nem valószínű, hogy a visszahívás mint helyettesítési lehetőség érdemben korlátozza a végződtető szolgáltató magatartását a végződtetési díj meghatározása során.

- [65] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a visszahívás nem gyakorol hatást a végződtetési díjat meghatározó szolgáltató ár meghatározással kapcsolatos magatartására, így a visszahívás nem tekinthető a mobil telefonra irányuló off-net hívás helyettesítőjének.
- [66] Megjegyzendő, hogy a jelen pontban vizsgált helyettesítési lehetőség a végződtetési díjat megemelő szolgáltató bevételeire gyakorolt hatás szempontjából – az on-net hívás mint helyettesítési lehetőség vizsgálatánál említetthez hasonló okból – speciális. A helyettesítési lehetőség eredményeként ugyanis a végződtetési díjat megemelő szolgáltató a végződtetési díj kiesést a kiskereskedelmi piaci forgalmi bevételein keresztül pótolhatja, sőt, a megnövekedett kiskereskedelmi piaci bevételek a végződtetési díjbevételek kiesését lényegesen meg is haladhatják, ami azt jelenti, hogy a végződtető szolgáltató végződtetési díjjal kapcsolatos magatartása még kevésbé korlátozott.

1.4.2.2.2. Szolgáltatás lemondás, szolgáltató váltás

- [67] Ahogyan az előző pontban a visszahívás vizsgálata során piackutatási adatok alapján megállapítottam (lásd 1. ábra), az előfizetők elsődlegesen a hálózaton belül indított hívások díja alapján választanak szolgáltatót, és az előfizetők számára a mobilszolgáltató kiválasztása során a kérdőívben felsorolt szempontok közül a három legkevésbé fontos egyike az, hogy mennyibe kerül őket felhívni. Nem valószínűsíthető tehát, hogy a végződtetési díj kismértékű, de észrevehető és tartós emelésének hatására a végződtetési díjat megemelő szolgáltató előfizetői – akik a végződtetési díj emelkedését elhanyagolható mértékben vagy egyáltalán nem érzékelik – lemondanak az előfizetésük vagy szolgáltatót váltanának.

1.4.3. Kínálati helyettesítés a kiskereskedelmi piacon

- [68] A kínálati helyettesítés elemzése annak a vizsgálatát jelenti, hogy egy kismértékű, de észrevehető és tartós áremelkedés hatására az adott piacon nem aktív vállalkozások jelentős addicionális költségek nélkül belátható időn belül helyettesítő termékkel lépnek a piacra és a helyettesítés eredményeként az áremelés nem válik profitábilissá. Amennyiben ilyen vállalkozások léteznek, az a keresleti helyettesítésre vonatkozó vizsgálatok során meghatározott piac határainak módosítását indokolhatja.
- [69] A vizsgált kiskereskedelmi szolgáltatás szempontjából kínálati helyettesítésről akkor beszélhetünk, ha a végződtetési díj egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelésének hatására új vállalkozások lépnek a piacra és a végződtetési díjemeléssel érintett hívásirányba ők végződtetik a hívást a felhasználók számára. A kínálati helyettesítésnek olyan mértékűnek kell lennie, aminek eredményeként a végződtetési díj emelése nem valósítható meg profitábilisan.
- [70] A kínálati helyettesítés lehetőségét kizárja az a technikailag behatárolt helyzet, hogy egyik mobilszolgáltató sem képes egy másik szolgáltatóhoz tartozó előfizetőnél hívást végződtetni. Ehhez ugyanis a hívott fél SIM-kártyájának adataira lenne szükség. Ez a megállapítás Üzleti titok.
- [71] Elvi lehetőség lenne a kínálati helyettesítésre olyan SIM-kártya megjelenése, amely segítségével a fogyasztó hívásonként el tudná dönteni, hogy melyik hálózaton keresztül végződjön a hívás. A vizsgált időtávon belül ez a lehetőség azonban nem fog teret nyerni.
- [72] Elvben megjelenhetnének újabb virtuális mobilszolgáltatók, amelyek a már meglévő mobilszolgáltatókkal azonos hálózatot használnának, és saját nevükben kötnének előfizetői szerződést, saját SIM kártyát értékesítenének. Megoldást azonban a hívásvégződtetés kínálati helyettesíthetőségre ez sem adna, mivel ezeknek a szolgáltatóknak is „saját” előfizetői

lennének, saját hívószámokkal és a hívó továbbra sem tudná meghatározni, hogy melyik szolgáltató végződtesse a hívást, noha ebben az esetben a fizikai hálózat ugyanaz lenne a tulajdonos szolgáltató és a MVNO esetében.

- [73] A vizsgálatok eredményét összefoglalva, a kínálati helyettesítés esetében arra a következtetésre jutottam, hogy kínálati oldalról nincs helyettesítési lehetőség, ennek megfelelően kapcsolódó kiskereskedelmi piac kínálati oldaláról nem nehezedik nyomás a hívást végződtető szolgáltatóra a végződtetési díj meghatározása során, ezért nem láttam indokoltnak a kapcsolódó kiskereskedelmi piac kínálati oldaláról történő szélesítését.

I.4.4. A kiskereskedelmi piacon elvégzett helyettesítési vizsgálatok eredménye

- [74] A kiskereskedelmi piac vizsgálata során megállapítottam, hogy a mobil hívást végződtető szolgáltatóra sem a piac keresleti, sem a kínálati oldaláról nem nehezedik nyomás a végződtetési díjának meghatározása során, nem azonosítottam sem keresleti, sem kínálati oldalról olyan helyettesítő szolgáltatásokat, amelyek a kapcsolódó kiskereskedelmi piac határainak szélesítését indokolnák. Ennek megfelelően a nagykereskedelmi piacon fennálló helyettesítés vizsgálata során az I.2. pontban meghatározott kiinduló nagykereskedelmi szolgáltatásból (Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban) indultam ki.

I.5. A nagykereskedelmi piac vizsgálata

- [75] A nagykereskedelmi piac határainak megállapítása a kapcsolódó kiskereskedelmi piachoz hasonlóan az adott szolgáltatást nyújtó vállalkozásnak az ármeghatározással kapcsolatos magatartását korlátozó tényezők vizsgálatát igényli. A két legfőbb ilyen korlátozó tényező ebben az esetben is az esetlegesen előforduló keresleti és a kínálati helyettesítés (illetve hosszabb távon a potenciális verseny)¹⁶ lehetősége.

I.5.1. Keresleti helyettesítés a nagykereskedelmi piacon

- [76] A nagykereskedelmi piacon szolgáltatók állnak egymással szemben, ezért a keresleti helyettesítés vizsgálata során a végződtetést igénybevevő szolgáltatók választási lehetőségeit elemeztem. A keresleti helyettesítés szempontjából kiemelkedő fontosságú, hogy a végződtetést igénybevevő szolgáltatók részéről megjelenő kereslet származtatott keresletnek tekinthető, amely az ügyfelek által indított hívásokból fakad. Fontos kiemelni továbbá, hogy a végződtetést igénybevevő szolgáltatóknak ügyfelek hívását mindenképpen továbbítaniuk kell, kényszervásárlásról van tehát szó, ami a helyettesítés lehetőségét behatárolja.
- [77] A kiskereskedelmi piaci vizsgálatokhoz hasonlóan a keresleti helyettesítés vizsgálata során a nagykereskedelmi piacon is arra a kérdésre keresem a választ, hogy a hívásvégződtetési díjának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése hatására a végződtetést megvásárló szolgáltatók csökkentik-e olyan mértékben a szolgáltatás igénybevételét, amely az áremelést nem teszi profitábilissá. Mivel a korábban leírtaknak megfelelően a végződtetés szolgáltatás esetében kényszervásárlásról van szó, tehát az előfizetők hívásait a szolgáltatóknak mindenképpen el kell juttatniuk a hívott félhez, ezért az igénybevételei mennyiség csökkentése csak abban az esetben lehetséges, ha a végződtetést megvásárló szolgáltatók rendelkezésére áll valamilyen tényleges helyettesítési lehetőség. Mivel jelenleg nem érhető el olyan megoldás, amely lehetővé tenné, hogy egy adott mobil számra irányuló

¹⁶ Iránymutatások 38. pontja alapján.

hívást az adott számhoz tartozó szolgáltatótól eltérő szolgáltató továbbítsa, ezért nem azonosítható olyan helyettesítési lehetőség, amely a hívásvégződtetés díjának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelése esetén a hívásvégződtetést megvásárló szolgáltatók számára lehetővé tenné a váltást.

- [78] A leírtak alapján nem azonosítottam olyan keresleti oldali helyettesítési lehetőségeket, amelyek a nagykereskedelmi piac határainak szélesítését indokolnák, ennek megfelelően nem bővítettem a szolgáltatási piacot.

I.5.2. Kínálati helyettesítés a nagykereskedelmi piacon

- [79] A kínálati helyettesítés elemzése a nagykereskedelmi piacon is annak a vizsgálatát jelenti, hogy egy kismértékű, de észrevehető és tartós áremelkedés hatására az adott piacon nem aktív vállalkozások jelentős addicionális költségek nélkül belátható időn belül helyettesítő termékkel belépnek a piacra és a helyettesítés eredményeként az áremelés nem válik profitábilissá. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a végződtetés díjának emelkedése esetén a végződtetést igénylő szolgáltató az adott szolgáltatóhoz tartozó számokra irányuló hívások végződtetését egy újonnan belépő szolgáltatótól is meg tudja vásárolni. A kínálati helyettesítést, a kapcsolódó kiskereskedelmi piaccal kapcsolatban leírtakhoz hasonlóan ebben az esetben is alapvetően lehetetlenné teszi az a helyzet, hogy egyik mobilszolgáltató sem képes egy másik szolgáltatóhoz tartozó előfizetői hozzáférési ponton hívást végződtetni, tehát a nagykereskedelmi piaci belépésre nincs lehetőség. Ezen a helyzeten új mobilszolgáltatók, vagy az MVNO-k megjelenése sem változtat. Továbbá a korábban kifejtett elvi lehetőségek (új, speciális SIM, mobil közvetítőválasztás) megvalósulása sem valószínűsíthető a piacelemzés során vizsgált időtávon.
- [80] A leírtak alapján nem azonosítottam olyan kínálati oldali helyettesítési lehetőségeket, amelyek a nagykereskedelmi piac határainak szélesítését indokolnák, ennek megfelelően nem bővítettem a szolgáltatási piacot.

I.6. A „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” szolgáltatási piac tartalma

- [81] A piacmeghatározás során a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű hálózati szolgáltatásból indultam ki. Megállapítottam, hogy a hazai piacon a saját mobil rádiótelefon hálózattal rendelkező szolgáltatók (Magyar Telekom, Telenor, Vodafone, DIGI) előfizetőihez irányuló hívások és a virtuális mobil rádiótelefon szolgáltatók (Tarr, Netfone) előfizetőihez irányuló hívások végződtetése felel meg a kiinduló szolgáltatás tartalmának. A szolgáltatáshoz kapcsolódó kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi piac vizsgálata során nem azonosítottam keresleti vagy kínálati helyettesítési lehetőségeket. Ennek megfelelően szolgáltatási piacként a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” szolgáltatás piacát azonosítottam. A piacon ténylegesen nyújtott szolgáltatások vizsgálata alapján hat, a piac meghatározásának megfelelő, elkülönült szolgáltatási piacot határoztam meg.

1. Beszédcélú hívásvégződtetés a Magyar Telekom mobil rádiótelefon-hálózatában.
2. Beszédcélú hívásvégződtetés a Telenor mobil rádiótelefon-hálózatában.
3. Beszédcélú hívásvégződtetés a Vodafone mobil rádiótelefon-hálózatában.
4. Beszédcélú hívásvégződtetés a DIGI mobil rádiótelefon-hálózatában.

5. Beszédcélú hívásvégződtetés a TARR mobil rádiótelefon-hálózatában.
6. Beszédcélú hívásvégződtetés a Netfone mobil rádiótelefon-hálózatában.

I.7. A piac földrajzi kiterjedésének meghatározása

- [82] Az Iránymutatások 56. pontjának megfelelően a földrajzi piac egy olyan területet foglal magában, ahol a versenyfeltételek kellően homogénnek tekinthetők és amely területen tapasztalható versenyfeltételek eltérnek a szomszédos területektől. A Bizottság 2014/710/EU Ajánláshoz kapcsolódó Explanatory Note¹⁷ 2.5. pontja alapján a piac földrajzi kiterjedésével kapcsolatos vizsgálatoknak a kiskereskedelmi piacon tapasztalható versenyviszonyok vizsgálatából kell kiindulnia abban az esetben is, ha a piacelemzés nagykereskedelmi piacokra irányul¹⁸. Az Iránymutatások 57. pontja alapján a földrajzi piac határainak meghatározása során a keresleti és kínálati helyettesítés szempontjainak figyelembe vétele szükséges. A keresleti helyettesítés tekintetében az Iránymutatások elsősorban a fogyasztók preferenciáinak és a fogyasztás földrajzi jellegzetességeinek, míg a kínálati helyettesítés esetén más, az adott földrajzi területen nem aktív szolgáltatók belépési lehetőségének vizsgálatát tartja szükségesnek.
- [83] Az ERG földrajzi piacok meghatározásával kapcsolatos közös álláspontja¹⁹ kibontja az Iránymutatások rendelkezéseit és a földrajzi piacok meghatározásával kapcsolatban a következő további szempontokban esetlegesen meglévő földrajzi eltérések vizsgálatát tartja szükségesnek:
- belépési korlátok;
 - szolgáltatók száma;
 - piaci részesedések;
 - árazási gyakorlat és az árak különbségei;
 - esetleges egyéb szempontok: marketing/értékesítési stratégiában meglévő eltérések, szolgáltatástulajdonosságokban meglévő eltérések, kereslet földrajzi eltérései.
- [84] A belépési korlátok a piaci belépés keresleti és kínálati oldali szűk keresztmetszeteit takarják. A szolgáltatószám és a piaci részesedés strukturális jellegűnek tekinthető vizsgálati szempontok, míg a többi feltétel magatartási jellegű, a piaci szereplők magatartási jellemzőit írja le.
- [85] A szolgáltatási piac meghatározása során elkülönült piacokként azonosítottam az egyes szolgáltatók (akár saját, akár virtuális) hálózatában történő hívásvégződtetést. A szolgáltatási piac földrajzi kiterjedését tehát alapvetően az egyes hálózatok kiterjedése határozza meg. Megállapítható, hogy valamennyi szolgáltatási piac esetében az adott szolgáltatási piachoz

¹⁷ Commission Staff Working Document, Explanatory Note, Accompanying document of the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, Brussels, 9.10.2014 SWD(2014) 298.

¹⁸ „... although the final SMP analysis will be carried out at wholesale level, the starting point of any geographic analysis should be the competitive conditions at the retail level.”

¹⁹ ERG Common Position on Geographic Aspects of Market Analysis (definition and remedies) – 2008. október

tartozó hálózat országos lefedettségű²⁰, ennek megfelelően a hívásvégződtetés mind a hat szolgáltatási piac esetében egész Magyarország területén biztosított.

- [86] A földrajzi piac meghatározása során az egyes szolgáltatási piacok tekintetében azt kell vizsgálni, hogy az adott szolgáltatási piacon belül a versenyfeltételek kellően homogénnek tekinthetők-e, vagy indokolt szűkebb földrajzi területre kiterjedő piacok elkülönítése. Amennyiben a piacelemzés során felmerül, hogy az adott piacon a versenyfeltételek nem tekinthetők homogénnek, akkor részletes elemzést kell lefolytatni azon földrajzi egységek azonosítására, amelyeken belül a verseny homogén.
- [87] A felsorolt tényezők vizsgálata alapján az azonosított szolgáltatási piacokon a következő megállapítások tehetők:
- A kínálati helyettesítéssel kapcsolatos vizsgálatok során megállapítottam, hogy egyik mobilszolgáltató sem képes egy másik szolgáltatóhoz tartozó előfizetői hozzáférési ponton hívást végződtetni, ezért a végződtetési piacon abszolút belépési korlát érvényesül. A belépési korlát az adott szolgáltatási piac egészére teljesül, földrajzi eltérések nélkül. Az abszolút belépési korlát alapvetően behatárolja a piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltatók számát és így a piaci részesedést is. Ennek megfelelően a szolgáltatási piac egészére és annak bármely kisebb, tetszőlegesen kiválasztott földrajzi egységére is teljesül, hogy egy hívásvégződtetés szolgáltatást nyújtó szolgáltató található 100%-os piaci részesedéssel.
 - Az árazási gyakorlat és az árak vizsgálata során abból a feltételezett helyzetből indultam ki, hogy a végződtetési díjak nem szabályozottak²¹. Megállapítottam, hogy ebben az esetben sem valószínű, hogy a mobilszolgáltatók különbséget tennének a végződtetési díjakban a hívott előfizető pontos tartózkodási helye szerint. Egy ilyen megoldás ellen szól a bevezetés ésszerűtlensége, hiszen a végződtetés iránti kereslet származtatott jellegére (kényszervásárlás) és a hívott fél földrajzi elhelyezkedésével kapcsolatos bizonytalanságra tekintettel forgalomoptimalizálásra a díjak földrajzi szempontok szerinti differenciálása nem igazán alkalmas, a bevételi szempontok teljesülése az egységes díjak alkalmazásával is biztosítható. Összevetve mindezt a megvalósítás jelentős költségigényével (számlázási rendszer fejlesztése) és bonyolultságával, valamint a mobil szolgáltatás alapvető jellemzőjéből (térben mozgó előfizető) fakadó megvalósítási nehézségekkel, még a szabályozás nélküli esetben sem valószínűsíthető, hogy a mobilszolgáltatók földrajzi szempontok szerint differenciálnák díjaikat. A végződtetési díjak szabályozását megelőző időszakban érvényesülő szolgáltatói gyakorlat szintén az egységes, földrajzilag nem differenciált díjak alkalmazását támasztja alá.
 - Az esetleges egyéb szempontok (marketing/értékesítési stratégiában meglévő eltérések, szolgáltatástulajdonságokban meglévő eltérések, kereslet földrajzi eltérései) jelen esetben a szolgáltatás „homogenitása”, nagykereskedelmi jellege és a kereslet származtatott jellege miatt nem relevánsak.
- [88] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az egyes szolgáltatási piacokon belül a versenyfeltételek homogénnek tekinthetők, ezért nem indokolt szűkebb földrajzi területre

²⁰ Ugyan a DIGI hálózata jelen pillanatban még nem országos lefedettségű, de figyelembe véve a szolgáltató honlapján is közzétett, folyamatosan növekvő lefedettségi térképet a szabályozás előrettekintő időtávján várhatóan a DIGI hálózata is közelíteni fog az országos lefedettséghez.

²¹ ún. Modified greenfield approach

kiterjedő piacok elkülönítése. Ennek megfelelően – összhangban a hálózatok lefedettségével – megállapítottam, hogy az I.6. pontban azonosított szolgáltatási piacok kiterjedése országos²², tehát a földrajzi piac valamennyi azonosított szolgáltatási piac esetében Magyarország területe.

I.8. Piacmeghatározás eredményeként azonosított piacok

- [89] A szolgáltatási és földrajzi piacok vizsgálata után hat elkülönült piacot határoztam meg, amelyek a következők:
1. Beszédcélú hívásvégződtetés a Magyar Telekom mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **1. piac**).
 2. Beszédcélú hívásvégződtetés a Telenor mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **2. piac**).
 3. Beszédcélú hívásvégződtetés a Vodafone mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **3. piac**).
 4. Beszédcélú hívásvégződtetés a DIGI mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **4. piac**).
 5. Beszédcélú hívásvégződtetés a TARR mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **5. piac**).
 6. Beszédcélú hívásvégződtetés a Netfone mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén (a továbbiakban: **6. piac**).

I.9. Az érintett piacok vizsgálata

- [90] A Bizottság a korábbi 2007/879/EK számú Ajánlás felülvizsgálata alapján kiadott 2014/710/EU Ajánlás mellékletében 2. számú piacot ex ante piacsabályozási szempontból ismételten érintettnek minősített piacként nevezi meg.
- [91] A 2014/710/EU Ajánlás (19) cikke kimondja, hogy a mellékletben szereplő piacok meghatározása a fenti három kritérium alapján történt. Az előzetes szabályozás alá vonandó piacok tárgyában megalkotott ajánlásokhoz kapcsolódó Explanatory Note 2.3. pontja pedig tartalmazza, hogy a mellékletben szereplő piacok tekintetében a Bizottság azzal a feltételezéssel él a nemzeti szabályozó hatóságok felé, hogy a hármas kritérium teszt ezen piacok tekintetében teljesül, ezért a nemzeti hatóságoknak nem szükséges újból megvizsgálnia a három kritérium fennállását.
- [92] Tekintettel a 2014/710/EU Ajánlás fentebb említett (19) cikkére és a kapcsolódó Explanatory Note említett 2.3. pontjában foglaltakra, a hármas kritérium teszt jelen eljárásban történő elvégzése nélkül is megállapítható, hogy a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű mind a hat magyarországi piac szabályozási szempontból érintett piacnak tekintendő.
- [93] Ugyanakkor – figyelembe véve, hogy a 2014/710/EU Ajánlás felülvizsgálatának eredményeként a 2. számú piac várhatóan kikerül az előzetes szabályozás alá vonásra

²² Lásd 23. lábjegyzet.

javasolt piacok köréből – szükségesnek tartom, hogy a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű piacok érintettségét az alábbi kritériumok alapján elvégezzem.

- [94] A Bizottság a 2014/710/EU Ajánlásának Mellékletében felsorolt piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségét három feltétel vizsgálatával állapította meg:
1. Magas és nem átmeneti belépési korlátok létezése a piacon
 2. A hatékony versenyhez való közeledés
 3. A versenyjog (ex post) alkalmazásának elégtelensége
- [95] A három feltétel kumulatív, egymásra épül és mindhárom feltételnek teljesülnie kell ahhoz, hogy valamely piac ex ante szabályozási szempontból érintettnek legyen tekinthető.
- [96] A továbbiakban a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” azonosított nagykereskedelmi piacainak érintettségét vizsgálom a fenti kritériumok alapján. A vizsgálatok következtetései mind a hat piac esetében érvényesek, amennyiben valamely azonosított piacon eltérő következtetés fogalmazható meg, azt az adott szempontnál külön jelzem.

I.9.1. Magas és tartós belépési korlátok

- [97] Magas és tartós belépési korlátokról egy adott piacon akkor beszélhetünk, ha a piac strukturális és/vagy jogi-szabályozási jellemzői nem teszik lehetővé a piacra való belépést. Magas és tartós belépési korlátok fennállása esetén még egy, a piacon lévő(k)nél hatékonyabb vállalkozás sem képes arra, hogy a piacra tartósan belépjen és ott megmaradjon. A magas és tartós belépési korlátok ily módon akadályozhatják a hatékony verseny kialakulását a piacon, ami – a belépési korlátok mögötti verseny elégtelen szintje, illetve az ex post versenyjogi beavatkozás elégtelensége esetén – ex ante szabályozói beavatkozást indokolhat a vizsgált piacon.
- [98] A 2014/710/EU Ajánláshoz fűzött Explanatory Note a belépési korlátok két fajtáját különíti el, a strukturális és jogi-adminisztratív korlátokat. Strukturális korlátok abban az esetben léteznek, ha a fennálló keresleti szint és az alkalmazott technológia jellemzői, valamint a kapcsolódó költségviszonyok alapján a piacra lépés szempontjából egyenlőtlen feltételekkel szembesül a korábban piacra lépő (és ott jelentős pozíciókat szerző vállalat) és egy később piacra lépő cég. Jogi és adminisztratív korlátok akkor érvényesülnek, amikor a belépőre vagy belépni szándékozóra nézve hátrányos feltétel forrása nem gazdasági jellegű, hanem a piacon érvényesülő jogszabályi, adminisztratív vagy egyéb állami szabályozás következménye.
- [99] A jelen határozatban azonosított piacokra történő belépést a fennálló strukturális korlátok, ezen belül pedig elsődlegesen az alkalmazott technológia jellemzői lehetetlenné teszik. Ahogyan azt a nagykereskedelmi és a kapcsolódó kiskereskedelmi piaci kínálati helyettesítési vizsgálatok során megállapítottam, az alkalmazott műszaki megoldások nem teszik lehetővé, hogy adott szolgáltatóhoz tartozó előfizetőnél, illetve hívószámon más szolgáltató

végződtesse a beérkező hívásokat. Ez a technológiai szűk keresztmetszet áthidalhatatlan és várhatóan a szabályozás teljes előrettekintő időtávján fennáll²³.

- [100] Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a „Beszédcélú hívásvégződtesés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű piacon magas és tartós, a piaci belépés lehetőségét kizáró belépési korlátok érvényesülnek. A piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségével összefüggésben vizsgálandó három kritérium közül tehát az első nem teljesül.

I.9.2. A hatékony versenyhez való közeledés

- [101] A hatékony versenyhez való közeledés esete akkor áll fenn, ha az adott piacon a külső szabályozói beavatkozás megszüntetése esetén a piac az önszabályozó mechanizmusai révén a külső szabályozási beavatkozás célját a vizsgált időtávon belül elérné. Ennek megfelelően a hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata során annak az áttekintése szükséges, hogy léteznek-e olyan piaci mechanizmusok, amelyek a verseny erősödésére utalnak, illetve csökkentik az előző pontban azonosított belépési korlát szerepét. A hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata során nem statikus, hanem dinamikus szemléletben, előrettekintő módon, a módosított zöldmezős megközelítés alkalmazásával kell eljárni.
- [102] A leírtak alapján tehát a hatékony verseny vizsgálata a belépési korlátok „mögött” kibontakozó piaci verseny vizsgálatát jelenti. A hatékony versenyhez való közeledés nem jelenti szükségszerűen azt, hogy a hatékony verseny a vizsgált szabályozási időszakban (az adott piacelemzés előrettekintő időtávján) – a rendelkezésre álló piaci információk, bizonyítékok alapján – megvalósul, a hatékony versenyhez való közeledés már akkor megállapítható, ha a piaci folyamatokból arra lehet következtetni, hogy a hatékony verseny az előrelátható jövőben az adott piacon előírt ex ante szabályozás nélkül megvalósul.
- [103] Az ERG hármas kritériumrendszer alkalmazásával kapcsolatos iránymutatása a következő tényezők vizsgálatát javasolja a hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata során:
- Piaci részesedések alakulása;
 - Árak alakulása, árazási gyakorlat;
 - A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés;
 - Termék/szolgáltatási diverzifikáció;
 - Terjeszkedés akadályai;
 - Potenciális verseny.
- [104] A módosított zöldmezős megközelítésnek megfelelően az egyes szempontok vizsgálata során a jelen határozatban azonosított piacon korábban kirótt kötelezettségeket nem vettem figyelembe, ennek megfelelően a piaci helyzetet az azonosított piacon a korábbi piacelemzési határozatban kirótt kötelezettségeket figyelmen kívül hagyva elemeztem.

²³ A korábban kifejtett elvi lehetőség (olyan SIM-kártya megjelenése, amely segítségével a fogyasztó hívásonként el tudná dönteni, hogy melyik hálózaton keresztül végződjön a hívás) megvalósulása sem valószínűsíthető a piacelemzés során vizsgált időtávon.

Piaci részesedések alakulása

- [105] A piaci részesedés vizsgálata azt mutatja, hogy az azonosított piacokon jelen levő szolgáltatók továbbra is 100%-os piaci részesedéssel rendelkeznek és – a belépési korlátok vizsgálata során említett technológiai szűk keresztmetszetek tartós fennállása miatt – a szabályozási időszak alatt ebben a helyzetben nem várható változás.

Árak alakulása, árazási gyakorlat

- [106] A jelen határozatban azonosított nagykereskedelmi piacokon nyújtott szolgáltatás díja szabályozott, a szolgáltatók a mobil hívásvégződtetést a Hatóság által a piacra vonatkozóan korábban kiadott piacelemzési határozatban meghatározott díjon nyújtják, ami az árak alakulásával, árazási gyakorlattal kapcsolatos szempont vizsgálatát – a piaci árazási gyakorlat ismeretének hiányában – korlátozottan teszi lehetővé. Valószínűsíthető ugyanakkor, hogy a saját előfizetőiknél történő hívásvégződtetés tekintetében monopolhelyzetben lévő szolgáltatók szabályozás hiányában képesek és ösztönöztek lennének a versenyi piaci árnál magasabb szinten meghatározni a díjaikat (ezt a következtetést a szabályozást megelőző időszakban (2004 előtt) érvényesülő árak vizsgálata is alátámasztja).
- [107] Az árak előrettekintő vizsgálata során szükséges ugyanakkor figyelembe venni a végződtetési díjakra vonatkozó szabályozási keret jövőbeli változását. A Kódex 75 (1) cikke értelmében az Európai Bizottság 2020. december 31-ig felhatalmazáson alapuló jogi aktust fogad el, amelyben az Unió egészében egységes maximális hívásvégződtetési díjat határoz meg külön a mobil és külön a helyhez kötött telefonhívásokra, amely díjakat minden mobil hívásvégződtetési és helyhez kötött telefon hívásvégződtetési szolgáltatást nyújtó szolgáltatónak alkalmaznia kell. A díj bevezetésére várhatóan 2021. első félévében kerül sor. Ez azt jelenti, hogy az előrettekintő időtávon a piacon tagállami szintű hatósági árszabályozás hiányában is a verseny piacon érvényesülő díjszintnek megfelelően megállapított díjak érvényesülnek majd.
- [108] A leírtak alapján megállapítottam, hogy – bár a piac önszabályozó mechanizmusai önmagukban nem biztosítják a díjak versenyi piaci szintű alakulását és a hatékony verseny kialakulását a nagykereskedelmi és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon – az uniós szintű árszabályozás alkalmas arra, hogy a hatékony verseny hiányában a végződtetési díjakkal kapcsolatban felmerülő árjellegű versenyproblémákat orvosolja.

A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés

- [109] A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés a mobil hívásvégződtetés piacán a végződtetéshez szükséges hálózati elemek feletti ellenőrzést takarja. Amennyiben a szolgáltatás nyújtásához szükséges kritikus infrastruktúrához több szolgáltató is hozzáfér, az hozzájárulhat a hatékony verseny kialakulásához. A kínálati helyettesítés és a belépési korlátok vizsgálata során megállapítottam, hogy a végződtetés megvalósítása során alkalmazott műszaki megoldások nem teszik lehetővé, hogy adott szolgáltatóhoz tartozó előfizetőnél, illetve hívószámon más szolgáltató végződtesse a beérkező hívásokat. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra megkettőzése a fennálló technológiai korlátok miatt nem lehetséges és a végződtetéshez szükséges infrastruktúra elemek felett a végződtető szolgáltató kizárólagos ellenőrzést gyakorol (függetlenül attól, hogy a végződtetés saját vagy bérelt hálózati elemeken keresztül valósul meg). A leírtak alapján megállapítottam, hogy a jelen határozatban azonosított piacokon a nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés a hívásvégződtetést nyújtó szolgáltató magatartását nem korlátozza és nem járul hozzá a hatékony verseny kialakulásához.

Termék/szolgáltatási diverzifikáció

- [110] A szolgáltatási diverzifikáció azt a gyakorlatot takarja, amikor a szolgáltatók a piacon nyújtott szolgáltatásokat a versenytársaktól megkülönböztethető módon, pl. speciális csomagban, más szolgáltatásokkal együtt kínálják. A szolgáltatási diverzifikáció, mint versenyszempont vizsgálata ennek megfelelően több versenyző szolgáltató piaci gyakorlatának összehasonlító vizsgálatát jelenti. Mivel a jelen határozatban azonosított piacok egyszereplős piacok, ezért a szempont versenyhelyzetre gyakorolt hatása a gyakorlatban nem vizsgálható.

A terjeszkedés akadályai

- [111] A terjeszkedés akadályainak vizsgálata a piacra később belépő szolgáltatók növekedését, piaci terjeszkedését akadályozó objektív korlátok meglétének vizsgálatát jelenti. Amennyiben a terjeszkedés akadályozott, illetve objektív felső korlátja van, az a piaci versenyt is alapvetően behatárolja. A jelen határozatban azonosított piacok egyszereplős piacok, a piaci belépés technológiai oldalról akadályozott, ezért e szempont a hívásvégződtetést nyújtó szolgáltató magatartását nem korlátozza és nem járul hozzá a hatékony verseny kialakulásához.

Potenciális verseny

- [112] Potenciális versenyről akkor beszélünk, ha egy lehetséges áremelkedés hatására hosszabb távon a piacra helyettesítő szolgáltatást előállító vállalkozások léphetnek be. Tehát a potenciális verseny a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulásának tekinthető. Egy ilyen hosszabb távú helyettesítésnek már a lehetősége is visszatarthatja a piacon lévő szolgáltatókat attól, hogy tevékenységüket a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassák, így például elzárkóznak a szolgáltatás nyújtásától, vagy áraikat jelentős mértékben megnöveljék (vagy jelentősen a kompetitív szint felett tartásuk). Ha egy piac hosszabb távon az új belépők által „megtámadható” piac, az a piacon jelen lévő szolgáltatók tevékenységét, a piaci erőfölénnyel való esetleges visszaélést már az adott piaci viszonyok között is korlátozhatja.
- [113] A kínálati helyettesítés vizsgálata során megállapítottam, hogy a helyettesítést alapvetően lehetetlenné teszi az a technológiai behatárolt helyzet, hogy egyik mobilszolgáltató sem képes egy másik szolgáltatóhoz tartozó előfizetői hozzáférési ponton hívást végződtetni, tehát a végződtetési piacra történő belépésre nincs lehetőség. A belépési korlátok vizsgálata során megállapítottam továbbá, hogy ez a technológiai szűk keresztmetszet tartósan, a szabályozás teljes előrettekintő időtávján fennáll, ami azt jelenti, hogy a potenciális verseny hosszabb távon sem merül fel a jelen határozatban azonosított piacokon.
- [114] A 2. táblázat: Hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű piacokon². táblázat a hatékony versenyhez való közeledés egyes kritériumai vizsgálatának eredményeit összefoglalóan mutatják be a jelen határozatban azonosított piacokon.

2. táblázat: Hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű piacokon

Kritériumok	A vizsgálat eredménye
Piaci részesedések alakulása	100%-os piaci részesedés a teljes előretekinthető időtávon.
Árak alakulása, árazási gyakorlat	Az árak alakulása a piaci verseny oldaláról nem korlátozott, a bevezetésre kerülő egységes európai szabályozás eredményeként a végződtetési díjak a versenyárnak megfelelő szinten kerülnek meghatározásra.
A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés	A nehezen megkettőzhető infrastruktúrához csak a hívásvégződtetést nyújtó szolgáltató fér hozzá.
Termék/szolgáltatási diverzifikáció	Nem alkalmazható szempont.
Terjeszkedés akadályai	Piaci belépés és terjeszkedés nem lehetséges.
Potenciális verseny	Potenciális verseny kialakulása kizárható.

[115] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy a jelen határozatban azonosított piacokon a verseny nem hatékony, a piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségével összefüggésben vizsgálandó három kritérium közül tehát a második kritérium sem teljesül.**

Hatékony verseny hiányával összefüggő versenyproblémák

- [116] A hatékony verseny vizsgálatával összefüggésben, továbbá a harmadik kritérium vizsgálatának megalapozása érdekében szükségesnek tartottam annak vizsgálatát, hogy szabályozás hiányában milyen jellegű versenykorlátozó magatartásformák merülhetnek fel a jelen határozatban azonosított piacokon.
- [117] A jelen határozatban azonosított piacok jellemzői, tehát a piaci belépés akadályozottsága és az eladó oldali monopolhelyzet, alapvetően lehetőséget ad a versenyellenes magatartásformák kialakulásának. A piacszerkezet miatt felmerülő lehetséges versenyproblémák egy része árjellegű, másik része nem árjellegű lehetséges versenytorzító magatartásformát takar.
- [118] Az árjellegű versenytorzító magatartásformák körében a mobil hívásvégződtetés piacán szabályozás hiányában az árak túlzó módon, a versenypiacon elérhető árnál magasabb mértékben történő meghatározása (túlzó árazás), az egyes összekapcsolási partnerek, illetve a saját kiskereskedelmi terület és az összekapcsolási partnerek irányában alkalmazott eltérő díjak alkalmazása (árdiszkrimináció), továbbá a túlzó árazásból származó többletbevételek más piacokon zajló versenyben történő előnyszerzés miatti átcsoportosítása (keresztfinanszírozás) egyaránt előfordulhat. A mobil hívásvégződtetés piacán alkalmazott árak vizsgálata során jelen pontban korábban megállapítottam, hogy a végződtetési díjak esetében a tagállami szintű szabályozást 2021. első félévétől egységes, uniós szintű szabályozás váltja fel. Az uniós szinten meghatározott egységes díj az árjellegű versenytorzító magatartásformák közvetlen előfordulásának lehetőségét megszünteti – így az árszabályozás

megfelelőségének vizsgálatához szükséges, további támogató jellegű szabályozás (pl. számviteli szétválasztás) sem lesz vélhetően szükséges –, ugyanakkor azt nem képes megakadályozni, hogy egyes speciális piaci helyzetekben (pl. nemzeti piaci sajátosságokból adódóan) a nem árjellegű versenytorzító magatartásformákhoz kapcsolódóan árjellegű problémák is felmerüljenek (ezzel kapcsolatban lásd bővebben a nem árjellegű versenytorzító magatartásformák vizsgálatát).

- [119] A nem árjellegű versenytorzító magatartásformák közül a mobil hívásvégződtetés piacán szabályozás hiányában a hozzáférés megtagadása, az indokolatlan előírások, követelmények alkalmazása, illetve az információk visszatartása, diszkriminatív felhasználása merülhet fel.
- [120] A hozzáférés megtagadása a jelen határozatban azonosított piacok esetében a hálózatok összekapcsolásától, illetve a hívásvégződtetés és az egyéb, az összekapcsoláshoz és a hívásvégződtetés igénybevételéhez szükséges szolgáltatások nyújtásától való elzárkózást jelentheti. A jogszabályi környezetet vizsgálva megállapítható, hogy mind a Kódex, mind az Eht. általános együttműködési kötelezettséget (amibe a szerződéskötés kötelezettsége nem tartozik bele) ír elő a szolgáltatók számára a hálózatok összekapcsolásával, illetve az azokhoz való hozzáféréssel kapcsolatban (beleértve az összekapcsolással kapcsolatos jöhszemű tárgyalások lefolytatását), az összekapcsolásra, illetve a végződtetési szolgáltatás nyújtására vonatkozóan ugyanakkor nincs közvetlen jogszabályi kötelezés. A hozzáférés megtagadásának előfordulása a végződtetési piacokon abban az esetben valószínűbb, ha az összekapcsolást igénylő szolgáltató és a megkeresett szolgáltató hálózata között jelentős méretbeli különbség van és/vagy a két szolgáltató valamely kiskereskedelmi piacon (helyhez kötött telefonszolgáltatás és/vagy mobil telefonszolgáltatás) versenytárs. Ez a piaci konstelláció jellemző a hazai piacra, a végződtetést igénybe vevő helyhez kötött telefonszolgáltatást nyújtó szolgáltatók között ugyanis nagy számban (hozzávetőleg 100 szolgáltató) fordulnak elő kis- és közepes méretű szolgáltatók és a jelen határozatban azonosított piacon szolgáltatást nyújtó mobilszolgáltatók közül egy kivételével valamennyi szolgáltató jelen van a helyhez kötött telefonszolgáltatás piacán is, ezért az összekapcsolás és a mobil hívásvégződtetés szolgáltatás nyújtásának megtagadásával kapcsolatos ösztönzottség szabályozás hiányában a hazai piacon egyes szolgáltatók irányában magasabb lehet. A hozzáférés biztosításától történő elzárkózásra a nagyobb méretű szolgáltatók a hosszú távú versenyelőnyök miatt még abban az esetben is ösztönzöttek lehet, ha önmagában az összekapcsolás jövedelmi egyenlege pozitív lenne számukra.
- [121] A hozzáférés megtagadását, tehát a közvetlen összekapcsolástól és a mobil irányú hívások végződtetésétől való elzárkózást az összekapcsolást igénylő szolgáltató közvetett – tehát harmadik szolgáltató vagy szolgáltatók közbeiktatásával megvalósított – összekapcsolással elméletileg ki tudja küszöbölni, a versenytorzulás azonban ebben az esetben is megvalósul, hiszen az összekapcsolás csak többletköltségek árán valósítható meg. A tranzit szolgáltató közbeiktatása a tranzit szolgáltató által felszámított díjon keresztül jelentősen megnövelheti a hívások eljuttatásának költségét. Ebben az esetben a szabályozott végződtetési díj sem képes kiküszöbölni a versenytorzítást, hiszen az árjellegű piactorzítás nem a végződtetési díjakon, hanem a tranzit díjak miatti költségnövekedésen keresztül jelentkezik. (Természetesen előfordulhat olyan eset, amikor a hívásvégződtetést igénylő szolgáltató költséghatékonysági megfontolásokból, saját üzleti döntése alapján tranzit szolgáltatót vesz igénybe a hívások eljuttatásához, ez azonban a hozzáférés megtagadásával kapcsolatos megállapításokat nem befolyásolja.)
- [122] A közvetlen összekapcsolástól és a mobil irányú hívások végződtetésétől való elzárkózáshoz hasonló kizorító hatással járhat, ha a mobil végződtetést nyújtó szolgáltató valamely, az

összekapcsolás és a hívásvégződtetés megvalósításához elengedhetetlenül szükséges kiegészítő szolgáltatás nyújtását megtagadja vagy jelentősen megdrágítja.

- [123] Szintén piactorzító hatású lehet, amennyiben a hívást végződtető szolgáltató indokolatlan előírásokat vagy követelményeket támaszt az igénybevevő szolgáltatók felé. Indokolatlannak tekinthető minden olyan előírás, amely nem szükséges a mobil hívásvégződtetés szolgáltatás igénybevételéhez, de megnöveli a szolgáltatást igénybe vevő versenytársak költségeit vagy az igénybevétel csökkenéséhez vezet. A mobil hívásvégződtetés szolgáltatás esetében indokolatlan előírások, követelmények megállapítására mind a szolgáltatás technológiai, fizetési, adminisztratív feltételeinek meghatározása, mind a szolgáltatásnyújtás műszaki feltételeinek meghatározása tekintetében sor kerülhet. Az indokolatlan előírások, követelmények támasztása, mint lehetséges versenyt korlátozó magatartásforma szabályozás hiányában felmerülhet a mobil hívásvégződtetés nagykereskedelmi piacon és kedvezőtlen hatásai jelentkezhetnek a telefonszolgáltatás kapcsolódó kiskereskedelmi piacain. (Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az 5. és 6. piacokon a lehetséges versenyt korlátozó magatartásforma előfordulásának lehetősége a hívásvégződtetés szolgáltatás nyújtásához szükséges hálózati tevékenység külső igénybevétele miatt – elsősorban a szolgáltatásnyújtás műszaki feltételei tekintetében – korlátozottabb, de ebben az esetben sem kizárható.) Az indokolatlan előírások, feltételek alkalmazása valószínűbb, ha az összekapcsolást igénylő szolgáltató és a mobil hívásvégződtetést nyújtó szolgáltató hálózata között jelentős méretbeli különbség van és/vagy a két szolgáltató valamely kiskereskedelmi piacon (helyhez kötött telefonszolgáltatás és/vagy mobil telefonszolgáltatás) versenytárs, ugyanakkor hasonló méretű szolgáltatók között is előfordulhat, amennyiben az összekapcsolási viszonyok nem kiegyensúlyozottak (pl. csak az egyik szolgáltató összekapcsolási pontján kerülnek összekapcsolásra a hálózatok). Ahogyan korábban megállapítottam, a hazai piacon a végződtetést igénybe vevő helyhez kötött telefonszolgáltatást nyújtó szolgáltatók között nagy számban (hozzávetőleg 100 szolgáltató) fordulnak elő kis- és közepes méretű szolgáltatók, ezért az összekapcsolási kapcsolatok nagy részére igaz, hogy az összekapcsolási partnerek között jelentős méretbeli különbségek vannak, ami azt is jelenti, hogy szabályozás hiányában az indokolatlan előírások vagy követelmények alkalmazására való ösztönözöttség a hazai piacon egyes szolgáltatók irányában magasabb lehet.
- [124] Szabályozás hiányában a végződtetést nyújtó szolgáltatóknak lehetőségük van arra, hogy az egyes igénybevevők számára – indokolatlanul – eltérő műszaki követelményeket alakítsanak ki, sőt, a műszaki követelményeket akár minden igénylő esetén eltérő módon alakítsák ki. Az eltérő, átláthatatlan műszaki követelmények alkalmazása jelentős költségeket okozhat a versenytárs szolgáltatók számára és az összekapcsolással kapcsolatos üzleti tervezést jelentősen megnehezítheti.
- [125] Az összekapcsolás esetén alapvető műszaki feltétel az összekapcsolási pont elhelyezkedése, műszaki kialakítása. Szabályozás hiányában a mobil hívásvégződtetést nyújtó szolgáltatóknak lehetőségük van arra, hogy az összekapcsolási pont helyét a versenytársak költségeit növelő módon alakítsák ki, helyezték át, esetlegesen a közvetlen összekapcsolás lehetőségét bizonyos vagy az összes szolgáltató irányában megszüntessék (ezzel kapcsolatban lásd feljebb a tranzit szolgáltató igénybevételéhez kapcsolódó piactorzító hatásokat), illetve műszakilag nem indokolt redundáns és/vagy eltérő földrajzi helyen megvalósított összekapcsolást, vagy más indokolatlan feltételt írjanak elő az összekapcsolást igénylő szolgáltatók számára. Szabályozás hiányában piaci zavarokat okozhat, amennyiben az összekapcsolási pontok esetleges földrajzi vagy technológiai migrációja során a végződtetést nyújtó szolgáltató indokolatlanul irreálisan rövid – a versenytársak költségeit jelentősen növelő

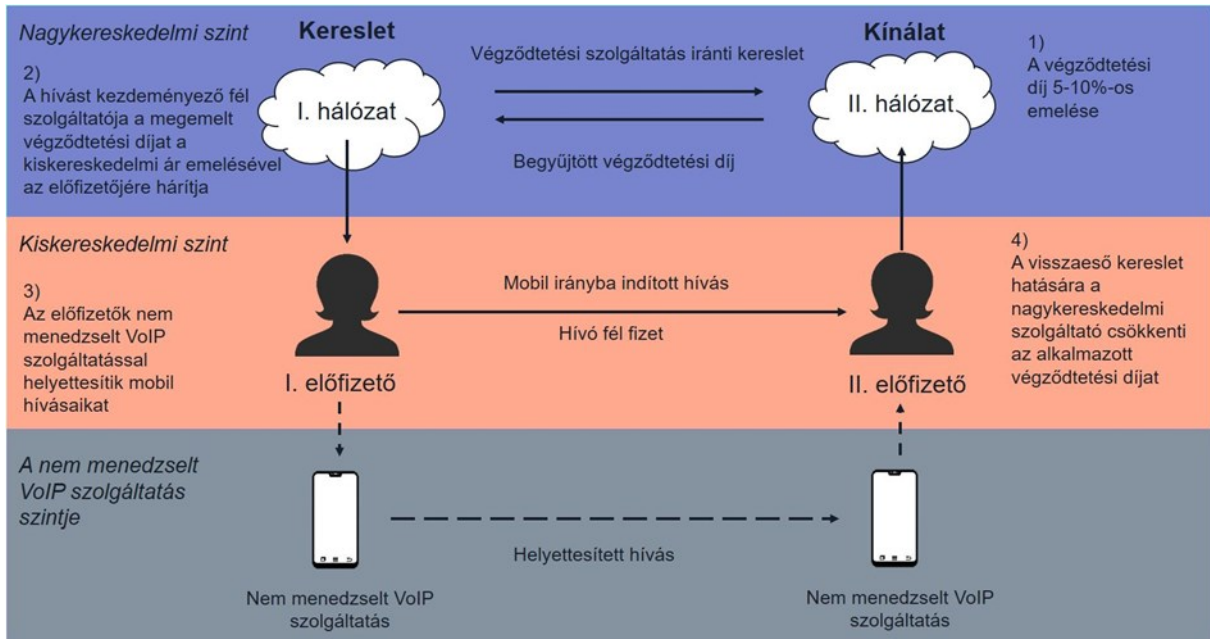
és az üzleti tervezést nehezítő – határidőket határoz meg az összekapcsolási partnerek számára.

- [126] Indokolatlan műszaki feltételnek tekinthető, ha a hívásvégződtetést nyújtó szolgáltató olyan kiegészítő szolgáltatás igénybevételét írja elő az összekapcsolási partner számára, ami műszakilag nem indokolt, illetve az összekapcsolás megvalósításához nem szükséges.
- [127] Szabályozás hiányában a végződtetést nyújtó szolgáltatóknak arra is lehetőségük nyílik, hogy a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges információ visszatartásával, illetve diszkriminatív felhasználásával a versenytársak költségeit jelentősen megnöveljék. Az információ visszatartása, illetve diszkriminatív felhasználása, mint lehetséges versenyt korlátozó magatartásforma előfordulása a végződtetési piacokon – a hozzáférés megtagadásához hasonlóan – abban az esetben valószínűbb, ha az összekapcsolást igénylő szolgáltató és a megkeresett szolgáltató hálózata között jelentős méretbeli különbség van és/vagy a két szolgáltató valamely kiskereskedelmi piacon (helyhez kötött telefonszolgáltatás és/vagy mobil telefonszolgáltatás piaca) versenytárs. Ahogyan korábban megállapítottam, a hazai piacon az összekapcsolási kapcsolatok nagy részére igaz, hogy az összekapcsolási partnerek között jelentős méretbeli különbségek vannak, ami azt is jelenti, hogy szabályozás hiányában az információ visszatartására, illetve diszkriminatív felhasználására való ösztönözöttség a hazai piacon egyes szolgáltatók irányában magasabb lehet.
- [128] A mobil hívásvégződtetés piacán az összekapcsolási pontok elhelyezkedésével, az összekapcsolás műszaki megvalósításával kapcsolatos információk alapvető fontosságúnak tekinthetők, ezen információk megismerhetősége nélkülözhetetlen az összekapcsolás kiépítéséhez, ebből következően ezen információk visszatartása önmagában alkalmas arra, hogy az összekapcsolást késleltesse, illetve szélsőséges esetben megakadályozza. Az információk hozzáférhetőségének hiányában a mobil hívásvégződtetést nyújtó szolgáltató az összekapcsolásra való ösztönözöttségétől függően különbséget tehet az összekapcsolást igénylő szolgáltatók között az összekapcsolással kapcsolatos alapvető információk tekintetében, ami kisebb szolgáltatók esetében önmagában alkalmas arra, hogy az összekapcsolást ellehetetlenítse. (Megjegyzendő, hogy az összekapcsolási feltételekkel kapcsolatos átláthatóság hiánya az esetlegesen előforduló versenykorlátozó magatartásformák hatósági, illetve versenyhatósági ellenőrzését is jelentősen megnehezíti.) Megvalósult összekapcsolás esetén alapvető fontosságú információ az összekapcsolás jövőbeli hozzáférhetőségével kapcsolatos, az összekapcsolási pont megszüntetéséhez, áthelyezéséhez, technológiájának megváltoztatásával kapcsolatos információ. Ennek hiányában az összekapcsolási partnerek nem értesülnek időben a jövőbeli változásokhoz, ami az üzleti tervezést jelentősen megnehezíti, jelentős többletköltséget okozhat az összekapcsolást igénybe vevő szolgáltatók számára, szélsőséges esetekben pedig forgalmi zavarokat is előidézhet.
- [129] **A lehetséges versenykorlátozó magatartásformák vizsgálatának eredményeként megállapítottam, hogy a mobil hívásvégződtetés jelen határozatban azonosított piacain szabályozás hiányában a nem árjellegű versenytorzító magatartásformák közül a hozzáférés megtagadása, az indokolatlan előírások, követelmények alkalmazása, illetve az információk visszatartása, diszkriminatív felhasználása előfordulhat. A hazai piac speciális jellemzői – tehát a nagyszámú kis- és közepes méretű helyhez kötött telefonszolgáltató jelenléte, ezzel összefüggésben az összekapcsolásban részt vevő felek közötti méretbeli különbsége, illetve a mobil piaci szereplők helyhez kötött piaci jelenléte – egyes összekapcsolási viszonylatokban különösen ösztönzötté teheti a**

mobil hívásvégződtetést nyújtó szolgáltatókat a vizsgált versenykorlátozó magatartásformák követésére.

[130] Ezen túlmenően azt is megvizsgáltam, – figyelembe véve azt a tényt, hogy az I.4.2.-I.4.3. valamint az I.5.1. és I.5.2. fejezetekben megállapítottam, hogy jelenleg, illetve az elemzés előrettekintő időtávján nem azonosítható olyan szolgáltatás, amely a mobil hívásvégződtetést, akár kis- akár nagykereskedelmi tekintetben, helyettesíteni tudná – hogy a folyamatosan növekvő, nem menedzselt VoIP szolgáltatások szegmense fejt/fejthet-e ki versenynyomást a mobil hívásokra.

- A nem menedzselt VoIP szolgáltatások versenynyomásáról, abban az esetben beszélhetünk, ha a mobil hálózattal rendelkező szolgáltató a mobil hívásvégződtetés árának esetleges emelkedésével járó többletköltséget továbbhárítaná a kiskereskedelmi előfizetőjére, aki ennek hatására áttérne a nem menedzselt VoIP hívásokra, és ezáltal a hívott fél is áttérne a nem menedzselt hívásokra csökkentve mobil hívásait, amelynek hatására a mobil hálózattal rendelkező szolgáltató lecsökkentené a korábban megemelt hívásvégződtetési díját.
- Ugyanakkor, ahogyan az a [35] – [38] szakaszokban részletesen kifejtésre került, még 5-10 %-os végződtetési díj növekedés teljes egészében az adott irányú hívás kiskereskedelmi díjában történő fedezete mellett is mindössze 4%-os lenne a kiskereskedelmi díjnövekedés mértéke. Figyelembe véve azonban a hazai piacon alkalmazott tarifákat, kizárható, hogy a szolgáltatók egy adott mobil hívásiránnyal kapcsolatos költségeik 5-10%-os növekedésének hatására oly módon alakítják át a tarifarendszerüket, hogy a kimenő mobil irányban alkalmazott egységes díjak alkalmazása helyett egy adott hívásirány esetében eltérő díjakat alkalmaznak és így lemondanak az előfizetők számára könnyen átlátható, jól kommunikálható, egyszerűbb számlázást biztosító árképzésről. Ehelyett a végződtetési díjjal kapcsolatos költségnövekedést – amennyiben továbbadják – a szolgáltatók valószínűsíthetően az alkalmazott tarifastruktúra keretein belül érvényesítenék előfizetők felé, tehát az előfizetési díjak emelésével és/vagy az egységes percdíjak emelésével. *Ebben az esetben a fogyasztó havi kiadásainak növekedése még a végződtetési díj növekedés teljes továbbhárítása esetén is 1 % alatt maradna.*

2. ábra: A nem menedzselt VoIP hívások mobil hívásokra gyakorolt potenciális versenynyomása

- Ezek alapján valószínűsíthető, hogy az előfizetők a költségeik ilyen elhanyagolható mértékű változását nem érzékelik és emiatt nem is változtatnak telefonálási szokásaikon. Amennyiben az előfizetők mégis érzékelik a költségnövekedést és ennek hatására megváltoztatják hívási szokásaikat, megvizsgáltam azt a feltételezett esetet is, amikor mindezt a nem menedzselt VoIP hívásokkal teszik.
- Ahogyan az az [54] – [59] szakaszokban részletesen kifejtésre került, bár vannak, akik a mobil hívásaik helyettesítésére használják a nem menedzselt VoIP hívásokat, a felhasználók kritikus tömege nem feltétlenül helyettesítőként használja a nem menedzselt VoIP hívásokat. Tekintettel arra a tényre is, hogy ha a hívó vagy a hívott fél nem rendelkezik mobilinternet előfizetéssel, akkor a nem menedzselt VoIP szolgáltatás ára valójában abszolút korlátként jelentkezik, hiszen nem valószínű, hogy a hívó fél saját hívásköltségeinek – hívásvégződtetési díj kismértékű növekedése esetén –, vagy a hívott fél a hívó fél költségeinek csökkentése végett – pusztán a nem menedzselt VoIP szolgáltatások elérhetősége érdekében – mobilinternet előfizetést létesítsen. Ugyanakkor amennyiben a hívó és a hívott fél is rendelkezik mobilinternet előfizetéssel, ami biztosítja a nem menedzselt VoIP szolgáltatások használatát, akkor nem jelentkezik addicionális költség a felek számára. Mivel ez utóbbi esetben – ami a szolgáltatás növekvő elérhetőségéből adódóan nem ritka – a nem menedzselt VoIP szolgáltatás gyakorlatilag ingyenes, ezért a mobil irányú hívások díjának kismértékű emelkedése érdemben nem változtatna a VoIP-hívás és a hagyományos módon indított mobil hívás díjai közötti arányokon, a végződtetési díj növekedése tehát valószínűsíthetően érdemben nem befolyásolná a két szolgáltatás igénybevételének egymáshoz viszonyított mértékét. Amennyiben tehát a felhasználók egy része mobil hívás helyett inkább nem menedzselt VoIP hívást folytat, az alapvetően nem a végződtetési díj esetleges növekedésének a következménye. Mindezek alapján a nem menedzselt VoIP hívások nem fejtenek ki versenynyomást a mobil hívásokra, és ezáltal a mobil hívásvégződtetésre sem.

I.9.3. A versenyjogi (ex post) eszközök alkalmazásának elégtelensége

- [131] Az előzőekben ismertetett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű piacon magas, a belepést megakadályozó belépési korlátok érvényesülnek, és hosszabb távon sincs esély a hatékony verseny irányába történő elmozdulásra Magyarországon. Az ex ante szabályozási szempontból való érintettség megállapításához azonban szükséges annak a vizsgálata, hogy az ex post versenyszabályozási eszközök nem alkalmasak a piaci probléma kezelésére.
- [132] Az Európai Bizottság 2014/710/EU Ajánlásához fűzött Explanatory Note 2.2. (iii) pontja a következő szempontokat említi, amelyek alapján arra a következtetésre lehet jutni, hogy a versenyjog módszerei önmagukban nem elegendők. Ezek az esetek:
- piaci problémának megfelelő szabályozói beavatkozás összetett, bonyolult feladat;
 - ismétlődő és/vagy időigényes beavatkozások (vizsgálatok) elkerülhetetlenek;
 - a szabályozási környezet kiszámíthatósága kiemelkedő jelentőségű.

A feladat összetettsége

- [133] A „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű piac jelentős belépési korlátokkal jellemezhető, az eladói oldalon egyszereplős piac. A hírközlési piacon meglehetősen gyakori ez a piaci szerkezet, amely a magas elsüllyedt költségek, a méretgazdaságossági hatások (természetes monopolhelyzet) következtében egyaránt előfordulhat. Az ilyen szerkezetű piacokon potenciálisan felmerülő piaci torzulások részben strukturális jellegűek lehetnek, részben pedig a piac kínálati szereplőinek versenykorlátozó magatartásából fakadhatnak és érinthetik az árakat is. A verseny hatékonyságának vizsgálat során részletesen vizsgáltam a lehetséges piactorzító magatartásformák előfordulásának lehetőségét és megállapítottam, hogy szabályozás hiányában a nem árjellegű magatartásformák közül a hozzáférés megtagadása, az indokolatlan előírások, követelmények alkalmazása, illetve az információk visszatartása, diszkriminatív felhasználása előfordulhat a piacon. (A végződtetési díj kapcsán felmerülő lehetséges árjellegű versenykorlátozó magatartásformák előfordulása a 2021. első félévétől bevezetésre kerülő egységes, uniós szintű szabályozást követően nem valószínű.) A felsorolt nem árjellegű piactorzító magatartásformák előfordulásának lehetősége szükségessé teszi az összekapcsolással és a mobil hívásvégződtetés szolgáltatás nyújtásával kapcsolatos egységes, a szolgáltatásnyújtás műszaki, jogi és (kisebb részben) közgazdasági feltételeire kiterjedő egységes szabályok kialakítását. A hozzáférés megtagadásának, illetve az indokolatlan előírások, követelmények alkalmazásának megakadályozása érdekében a szabályozónak meg kell határoznia az összekapcsolási kötelezettség részletes tartalmát, ami magában foglalja a kötelezően nyújtandó alap- és kiegészítő szolgáltatás(ok) pontos tartalmának előírását, az összekapcsolási pontok kialakításával, megszüntetésével, áthelyezésével, a hálózati szerződések kezdeményezésével, megkötésével, megszüntetésével kapcsolatos szabályok (beleértve az ajánlat visszautasítás lehetséges eseteinek rögzítését), valamint az összekapcsolási partnerek egyenlő elbánáson alapuló kezelésének feltételeit. Az információk visszatartásának, illetve diszkriminatív felhasználásának megakadályozása érdekében a szabályozónak ki kell alakítania az összekapcsolással összefüggésben az összekapcsolási partnerekkel kötelezően megosztandó, illetve közvéltendő információk körét, illetve az összekapcsolási partnerek közötti együttműködés szabályait. Ez a szabályozói beavatkozás speciális iparági ismereteket igényel, ami kiterjed az összekapcsolási piac működésének, az összekapcsolás műszaki megvalósítási lehetőségeinek és az összekapcsoláshoz kapcsolódó hálózati szerződések tartalmával és a hálózati szerződések megkötésével kapcsolatos

speciális szabályok ismeretére. Ezekre a szerteágazó ismeretekre a versenyjog alkalmazása során általában nincs szükség, illetve, ha ilyen jellegű vizsgálatokat a versenyfelügyeleti ellenőrzés során végeznek is, arra általában valamely versenysérelem kivizsgálása menetében utólag, célszerűen jelentős külső erőforrások felhasználásával kerül sor, belső kompetencia hiányában. Ezzel szemben az elmúlt évtizedekben alkalmazott ex ante szabályozási eszközök részletes kidolgozása, időről-időre történő felügyelete és felülvizsgálata kapcsán az ágazati szabályozás során elkerülhetlenné vált a szükséges ismeretek elsajátítása, és a több évtizedes tapasztalattal rendelkező ágazati szabályozás kisebb időigénnyel és rutinszerűen tudja megítélni a speciális iparági (műszaki, közgazdasági, jogi) ismereteket igénylő, a versenyfelügyelet során vagy jogvitás ügyek keretében felmerülő problémákat.

- [134] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy a vizsgált piac esetében a továbbra is fennálló potenciális nem árjellegű piaci problémának megfelelő szabályozói beavatkozás és ellenőrzés összetett, bonyolult feladat, amely speciális, ágazati jellegű műszaki-jogi-közgazdasági ismereteket igényel.**

Isméltendő és/vagy időigényes beavatkozások (vizsgálatok) elkerülhetlenné

- [135] A szabályozói feladat összetettségének vizsgálata során megállapítottam, hogy az összekapcsolással és hívásvégződtetéssel összefüggésben felmerülő lehetséges versenytorzító magatartásformák kezelése a szolgáltatásnyújtás műszaki, jogi és (kisebb részben) közgazdasági feltételeire kiterjedő egységes szabályok kialakítását teszi szükségessé. A szabályok ex ante szabályozás keretében történő kialakításának hiányában a versenyproblémák kezelésére csak versenyhatósági eljárás keretében kerülhet sor, amelyen keresztül – figyelembe véve, hogy az utólagos, ex post szabályozói beavatkozás során a versenyhatóság csak a vizsgált esetre vonatkozóan tehet megállapításokat, illetve róhat ki kötelezettségeket, a jövőbeli visszaéléseket megakadályozó általános szabályozási keret kialakítására nincs lehetősége – a szabályozás koherenciája, egységessége kevésbé lenne biztosítható. Továbbá az összekapcsolási kapcsolatok számossága miatt valószínűsíthető, hogy a versenyproblémákat csak folyamatosan ismétlődő ex post szabályozói beavatkozással lehetne – csak az adott vizsgált esetre vonatkozóan – kezelni. Ez a probléma a hazai piacon, ahol nagyszámú kis- és közepes méretű helyhez kötött telefonszolgáltatást nyújtó szolgáltató van jelen, fokozottan jelentkezhet. További problémát jelent a versenyhatósági beavatkozás időigényessége. Ex post versenyszabályozás esetén ugyanis, amennyiben a verseny sérelme valószínűsíthető, a versenyhatóság megindítja vizsgálatát, amelynek során azonosítja az árut/szolgáltatást, meghatározza a releváns piacot, annak földrajzi határait, elemzi a piacot stb. Miután a versenyjog az egyes elektronikus hírközlési piacokra vonatkozóan részletes szabályokat nem tartalmaz, illetve a versenyhatóság nem rendelkezik ezekre vonatkozóan részletekbe menő, naprakész ismeretekkel, tapasztalatokkal, így a tényállás tisztázása, illetve általában a panasszal kapcsolatos jogi, műszaki, közgazdasági értékelés bonyolult, időigényes folyamat. A vizsgálat ideje alatt ráadásul a szolgáltató esetleges visszaélésszerű gyakorlata a társszolgáltatók és az érintett fogyasztók számára továbbra is kárt okozhat. Ebből adódóan az ismétlődő, gyors és hatékony rendezést igénylő, nem árjellegű problémák kapcsán felmerülő versenyfelügyeleti, illetve vitás ügyek versenyjogi vizsgálata, amelyen egy-egy szolgáltatónak a piacra lépése, illetve a piacon maradása múlhat, akár fél évet is igénybe vehet, és ezáltal nem jelenthet hatékony alternatívát.

- [136] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy a vizsgált piac esetében a potenciális piaci problémának megfelelő szabályozói beavatkozás és ellenőrzés ismétlődő, időigényes**

feladatok végrehajtását igényli, amely hatékonyan az ex ante szabályozás keretében valósítható meg.

A szabályozási környezet kiszámíthatósága

- [137] A gazdálkodás feltételeinek, a piaci környezetnek a kiszámíthatósága elsőrendű fontosságú a piaci szereplők számára az üzleti tervezés szempontjából. Szabályozott piacok esetében a szabályozásnak kiemelt szerepe van a kiszámíthatóság megteremtésében. Ebben a tekintetben – bár a versenyjog általános jellegű – minden egyes eset megítélése egyedi, a vizsgált visszaélés bizonyításától és súlyosságától függő kimenetelű. Továbbá a versenyjog alkalmazása során önmagában az a tény, hogy valamely vállalkozó gazdasági erőfölénnyel rendelkezik még nem elegendő valamely kötelezettség kirovásához. Ehhez bizonyítani kell, hogy a gazdasági erőfölénnyel történő visszaélés megtörtént. Ezzel szemben az ex ante szabályozás részletes, egyes konkrét kérdések szintjén kiszámítható működési és megtérülési körülményeket határoz meg, valamint a jelentős piaci erővel való visszaélés bizonyítása az ex ante szabályozás keretei között nem szükséges, az erre való képesség megállapítása megalapozza a kötelezettség kirovását. Mindezek miatt az ex ante szabályozás lényegesen nagyobb biztonságot és kiszámíthatóságot jelent a piaci szereplők számára, mint a versenyjog általános szabályai által biztosított védelem.
- [138] Szabályozott környezetben a szolgáltatók tisztában vannak vele, hogy amennyiben az összekapcsolás terén nem az elvárt magatartást tanúsítják, úgy minden esetben számíthatnak a versenyprobléma rövid úton történő, hatékony kivizsgálására. Tekintettel arra, hogy ezzel minden szereplő előzetesen tisztában van, így az ennek megfelelően kialakult várakozásaik is visszatartó erőként hatnak és alakítják magatartásukat. Mindez azonban könnyen megváltozhat, amennyiben a piaci szereplők szembesülnek azzal, hogy a továbbiakban már nem vonatkozik rájuk az eddigi szabályozás.
- [139] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy a vizsgált piac esetében a kiszámítható szabályozói környezet az ex ante szabályozáson keresztül alakítható ki hatékonyan.**

I.9.4. Érintett piac

- [140] **A hármas kritérium teszt elvégzése után megállapítottam, hogy a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű mind a hat magyarországi piac szabályozási szempontból érintett piacnak tekintendő, a nemzeti körülmények vizsgálatát követően is.**

II. Piacelemzés, jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása

I.1. A jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának menete (piacelemzés)

- [141] A piacmeghatározás során megállapítottam, hogy mind a hat meghatározott végződtetési piac szabályozási szempontból érintettnek tekintendő, ezért szükséges az érintett piacokra vonatkozóan a piacelemzés elvégzése és szükség esetén jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása.
- [142] A jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató – összhangban az Eht. 62. § (3) bekezdésében (az Eht. 62. § (3) bekezdésének 2020. december 21-ét követő hatályos időállapota: Eht. 62. § (4) bekezdés) írtakkal – az a vállalkozás, amely valamely érintett piacon, amelyen a gazdasági verseny nem kellően hatékony, egyedül (a továbbiakban: **önálló erőfölény**) vagy más szolgáltatóval közösen (a továbbiakban: **közös erőfölény**) gazdasági erőfölényben van. A gazdasági erőfölény olyan gazdasági helyzet, amely lehetővé teszi, hogy a vállalkozás tevékenységét a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassa.
- [143] A piac elemzése során az Iránymutatások 78. pontjában felsorolt, a piaci erő megítéléséhez szükséges következő szempontok figyelembevételével jártam el:
- piaci részesedés
 - a vállalkozás mérete
 - ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett
 - technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség
 - a kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje
 - könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz
 - áru/szolgáltatási diverzifikáció
 - méretgazdaságosság
 - választék-gazdaságosság
 - vertikális integráció
 - fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat
 - a potenciális verseny hiánya
 - a terjeszkedés akadályai
- [144] A felsorolt szempontok eltérő relevanciával bírnak a „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” elnevezésű piac vizsgálata szempontjából, a teljesség igénye miatt azonban a kevésbé releváns kritériumok vizsgálatával is foglalkoztam, amelynek során indokoltam, hogy miért tekintem e szempontokat az adott érintett piac vonatkozásában kevésbé jelentősnek.

II.2. Az önálló erőfölény értékelése

[145] Az Iránymutatások 78. pontjában felsorolt elemzési szempontok eltérő relevanciával bírnak a vizsgált hívásvégződtetési piacon. A következő szempontok vizsgálata – azok jelentőségére való tekintettel – kiemelt volt:

- piaci részesedés
- kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje
- potenciális verseny hiánya

II.2.1. Jelentős szempontok

II.2.1.1. Piaci részesedések

[146] A piaci részesedés vizsgálatának kiemelt szerepe van a jelentős piaci erő megítélése szempontjából. Mind a hat vizsgált piac esetében elmondható, hogy a szolgáltatás jellegéből fakadóan (az adott mobil hálózatban csak az adott szolgáltató tud végződtetni) egyetlen eladó szolgáltató van jelen mind a hat nagykereskedelmi piacon, akár árbevétel, akár naturália-alapú mutatót vizsgálunk.

[147] Az 5. piac Üzleti titok.

[148] Üzleti titok.

[149] A 6. piac Üzleti titok.

[150] Üzleti titok.

[151] A hat szolgáltató 100%-os részesedése természetesen más abszolút nagyságú piacokat takar, ez azonban nem változtat azon a helyzeten, hogy saját hálózatában mind a hat szolgáltató monopolhelyzetűnek tekintendő, amely már önmagában megalapozza ezen szolgáltatók jelentős **piaci erejűvé nyilvánítását**²⁴.

[152] Megállapítottam, hogy a piaci részesedés fenti szempontok szerinti vizsgálata azonos eredményhez vezet, nevezetesen:

- Az 1. piacon a Magyar Telekom 100%-os piaci részesedéssel rendelkezik;
- A 2. piacon a Telenor 100%-os piaci részesedéssel rendelkezik;
- A 3. piacon a Vodafone 100%-os piaci részesedéssel rendelkezik;
- A 4. piacon a DIGI 100%-os piaci részesedéssel rendelkezik;
- Az 5. piacon a TARR 100%-os piaci részesedéssel rendelkezik;
- A 6. piacon a Netfone 100%-os piaci részesedéssel rendelkezik.

²⁴ Az Iránymutatások 75. pontja alapján kivételes esetektől eltekintve a már eldöntött jogesetek alapján a nagyon nagy - 50%-ot meghaladó - piaci részesedés önmagában bizonyíték a domináns helyzet meglétére.

II.2.1.2. A kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje

- [153] Kiegyenlítő vásárlóerőről akkor beszélünk, ha valamely szolgáltatás vásárlója megfelelő érdekérvényesítő erővel rendelkezik ahhoz, hogy az eladó szolgáltatóra nyomást gyakoroljon az árai vagy más szolgáltatási feltételeinek meghatározása során. A kiegyenlítő vásárlóerő legtöbbször abból származik, hogy a szolgáltatás vásárlója az eladó értékesítésének jelentős részét biztosítja. Jelen esetben – tehát a beszédcélú mobil hívásvégződtetés nagykereskedelmi piacán – a vásárlók maguk is (hívásvégződtetést igénybe vevő) szolgáltatók, a megvásárolt szolgáltatás pedig a hívás végződtetése a hívott fél szolgáltatójának hálózatában.
- [154] A kiegyenlítő vásárlóerő megítélése során segítséget jelent a következő szempontok vizsgálata:
- vevőkoncentráció
 - a szolgáltatóváltás költsége
 - a vevői árrugalmasság
 - a fogyasztói informáltság
- [155] A fenti szempontoknak a használhatóságát jelentősen szűkíti a hívásvégződtetési piacon a vevők szempontjából fennálló kényszerhelyzet. A hívásvégződtetési kereslet esetén ugyanis származtatott keresletről beszélhetünk. A végződtetési szolgáltatást megvásárló szolgáltató vásárlási kényszerben van, hiszen kénytelen előfizetői hívását eljuttatni a hívott félhez. Ez a kényszerhelyzet ahhoz vezet, hogy magas árak (vagy áremelés) esetén a végződtetést megvásárló szolgáltató nem tud az általa keresett mennyiség visszafogásával reagálni. Ennek a kényszerhelyzetnek mind a négy felsorolt vizsgálati szempontra hatása van.

Vevőkoncentráció

- [156] A vevőkoncentráció a nagy felhasználók arányát mutatja az adott szolgáltatásból származó árbevételben. A hívásvégződtetési szolgáltatást tekintve a négy saját hálózattal rendelkező mobilszolgáltató, a TARR és a Netfone helyzete eltérő. A kiterjedt saját hálózattal rendelkező mobil és/vagy helyhez kötött szolgáltatók (tehát a Magyar Telekom, a Telenor, a Vodafone, és a DIGI) egymás közötti elszámolása tekintetében elmondható, hogy a vásárlók és az eladók hasonló nagyságrendű vállalkozások. A TARR és a Netfone és a nagyobb, saját hálózattal rendelkező szolgáltatók között ezzel szemben jelentős méretbeli különbségek tapasztalhatók. A korábban említett kényszerhelyzet azonban mindkét relációban szinte a nullára csökkenti a vevők alkuerejét. Ezért a vevőkoncentrációból esetlegesen származó kiegyenlítő vásárlóerő érvényesülése lehetetlenné válik.

A szolgáltatóváltás költsége

- [157] A kiegyenlítő vásárlóerő létezése szempontjából fontos, hogy a vásárló kezében legvégső eszközként ott legyen a szolgáltatóváltás lehetősége. Ez a lehetőség visszatarthatja a hívásvégződtetési szolgáltatás nyújtóját az esetleges áremeléstől. A szolgáltatóváltáshoz azonban helyettesítési lehetőségre van szükség, ami a mobil hálózatban való beszédcélú hívásvégződtetés nagykereskedelmi szolgáltatás esetén nem létezik. Ez azt jelenti, hogy szolgáltatóváltás nem lehetséges, tehát annak költségéről sem lehet beszélni.
- [158] A piacmeghatározás során vizsgált kínálati helyettesítés kapcsán már szóba került megállapítás itt is érvényes, miszerint egy adott mobilszolgáltató előfizetőjéhez csak az adott mobilszolgáltató képes hívást végződtetni. Ez lehetetlenné teszi bármiféle helyettesítőt

szolgáltatás igénybevételét, ami jelentősen gyengíti a vevő (esetleges) kiegyenlítő vásárlóerejét.

A szolgáltatóváltás költsége

- [159] A vevő számára nemcsak a szolgáltatóváltás szolgálhat eszközként vásárlóerejének érvényesítése során, hanem az általa keresett mennyiség visszafogásával is reagálhat az esetleges áremelésre, erre azonban az egyedi mobil hálózatban történő végződtes esetén nincs lehetőség, mivel a korábban említett kényszerhelyzet miatt a hívó fél szolgáltatója kénytelen a végződtes szolgáltatást igénybe venni. Nagykereskedelmi szinten tehát árrugalmatlan keresletről van szó.
- [160] Ez a megállapítás azonban pontosításra szorul, ugyanis a nagykereskedelmi kereslet származtatott jellege miatt elvileg mutathat rugalmasságot, amennyiben a magasabb hívásdíjak – amelyek a magas hívásvégződtes díjakból fakadnak – a hívások visszafogására szorítják a fogyasztókat. Tehát a kiskereskedelmi kereslet rugalmassága jelentkezhetne a nagykereskedelmi keresletben is. Ez gyakorolhatna egyfajta nyomást a hívást végződtes mobilszolgáltatóra, hiszen a hívások visszafogása a végződtes bevételek csökkenéséhez vezethetne. A piacmeghatározás során elvégzett kiskereskedelmi piaci vizsgálatok (lásd I.4. fejezet) ugyanakkor nem támasztották alá ennek a hatásnak az érvényesülését.

Fogyasztói informáltság

- [161] A vevők (ebben az esetben a hívásvégződtes igénybevevő szolgáltatók) tájékozottsága abban az esetben segíthetné a kiegyenlítő vásárlóerő érvényesülését, amennyiben ténylegesen lehetséges volna a hívásvégződtes szolgáltatás helyettesítése. Korábban azonban már megállapítást nyert, hogy az egyedi mobil hálózaton való végződtesnek nincs helyettesítője. Így tehát a szolgáltatók nem tudnak alternatív lehetőségeket felkutatni.
- [162] A vevői árrugalmassághoz hasonlóan ebben az esetben is vizsgálható a végfogyasztók részéről érvényesülő esetleges nyomás. A fogyasztók végződtes díjakkal kapcsolatos nagyobb tudatossága ugyanis egyfajta nyomást gyakorolhatna a végződtes díjait magasan tartó szolgáltatóra (hiszen egy mobilszolgáltatónak nem jó „reklám”, ha a neve a magas árakkal kapcsolódik össze). A fogyasztóknak a hívott fél költségeivel kapcsolatos alacsony tudatossága (melynek vizsgálata a piacmeghatározás során történt meg, és amellyel kapcsolatos megállapításokat az I.3. fejezet tartalmazza) azonban arra a következtetésre vezetett, hogy a végfelhasználói informáltság nem gyakorol számottevő nyomást a szolgáltatókra a hívásvégződtes díjaik meghatározása során.
- [163] A felsorolt szempontok vizsgálata után megállapítottam, hogy a hívásvégződtes piacon nincs olyan kiegyenlítő vásárlóerő, amely nyomást gyakorol a mobilszolgáltatókra a hívásvégződtes díjaik meghatározása során.

II.2.1.3. A potenciális verseny hiánya, a terjeszkedés akadályai

- [164] Potenciális versenyről akkor beszélünk, ha egy lehetséges áremelkedés hatására hosszabb távon beléphetnek a piacra helyettesítő szolgáltatást előállító vállalkozások. Tehát a potenciális verseny a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulásának tekinthető. Egy ilyen hosszabb távú helyettesítésnek már a lehetősége is visszatarthatja a piacon lévő szolgáltatókat attól, hogy tevékenységüket a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassák, így például elzárkóznak a szolgáltatás nyújtásától, vagy árakat jelentős mértékben megnöveljék (vagy jelentősen a

kompetitív szint felett tartás). Ha egy, az adott érintett piacon erőfölényes helyzetben lévő szolgáltató piaca hosszabb távon az új belépők által „megtámadható” piac, az a szolgáltató tevékenységét, a piaci erőfölénnyel való esetleges visszaélését már az adott piaci viszonyok között is korlátozhatja. A potenciális verseny elemzése tehát a kínálati helyettesítés kapcsán áttekintett szempontok hosszabb távra kitekintő vizsgálatát teszi szükségessé.

- [165] A kínálati helyettesítés vizsgálata során megállapítottam, hogy a szolgáltatás jellegéből fakadóan nincs lehetőség a kínálati oldali helyettesítésre, hiszen egy adott mobilszolgáltató hálózatában hívás végződésére csak az adott szolgáltató képes, ezért hiába próbálnának új eladók (akár a már működő, akár új szolgáltatók) belépni a piacra, más szolgáltató hálózatában hívást végződtetni nem lennének képesek, és hosszabb távon sem tudnának helyettesítő szolgáltatást előállítani. Mivel pedig a belépés eleve akadályozott, a piaci terjeszkedés lehetősége is kizárt ebben az esetben. Ez a helyzet az elemzés előretékintő időtávján sem változik, így megállapítottam, az új belépők által jelentett fenyegetés nem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét.
- [166] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a potenciális verseny és a terjeszkedés akadályai nem korlátozzák az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacokon.

II.2.2 További szempontok

- [167] A „Beszédcélú hívásvégződés egyedi mobil rádiótelefon hálózatokban” nagykereskedelmi piac meghatározása során a hat szolgáltató hálózatát elkülönült érintett piacként határoztam meg. Ezek a piacok az adott mobilszolgáltató 100%-os piaci részesedéssel rendelkeznek, ezért a vizsgálatra ajánlott szempontok közül azok, amelyek valamilyen módon két, a piacon hasonló szerepben lévő piaci szereplő közötti viszonyra utalnak és a piaci helyzetüket, erejüket hasonlítják össze, a jelentős piaci erő megítélése során kevésbé jelentősek. Ezen szempontok az alábbiak:

II.2.2.1. A vállalkozás mérete

- [168] A jelentős piaci erő megítélése szempontjából fontos lehet a vállalkozás méretének vizsgálata, hiszen a nagy méret kihasználása lehetőséget teremt a piaci verseny különböző területein (termelés, pénzügy, értékesítés, marketing, K+F stb.) az előnyszerzésre. A beszédcélú hívásvégződés esetében azonban (eladói oldalon) egyszereplős piacról beszélhetünk, ahol az előnyszerzés (versenytársak híján) nem értelmezhető a nagykereskedelmi piacon.

II.2.2.2. Ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett

- [169] Az infrastruktúrával mint belépési korláttal az elemzés már a piac meghatározása során is foglalkozik. A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés vizsgálata döntően műszaki-technológiai, illetve gazdasági elemzés alapján történik.
- [170] Fontos piacra lépési korlátot jelentenek az esetleges piacra lépés azon (elsüllyedt) költségei, amelyeket a piacra lépőnek be kell fektetnie a szolgáltatás infrastruktúrális feltételeinek biztosítása érdekében, de ezek a piac elhagyásakor nem térülnek meg. A potenciális piacra lépő csak akkor vállalja ezeket a beruházási költségeket, ha kilátása van arra, hogy mind a beruházás költségei, mind a szolgáltatás elkerülhető költségei megtérülnek az árbevételből.
- [171] A vizsgált piac esetében ezen költségek vizsgálata nem lehetséges, mivel egy párhuzamos infrastruktúra kiépítése sem változtatja meg azt a technológiailag behatárolt helyzetet, miszerint egy adott szolgáltató hálózatában csak az adott szolgáltató tud hívást végződtetni. Ez a helyzet piaci belépési korlátként funkcionál és önmagában értelmetlenné teszi az

infrastruktúra megkettőzését, hiszen az sem tenné lehetővé az új belépő számára a hívásvégződtetést más szolgáltató előfizetőihez.

- [172] Ennek megfelelően a belépés akadályozottsága miatt a nehezen megkettőzhető infrastruktúra mint piacelemzési célú kritérium vizsgálata a piaci erő megítélése szempontjából kevésbé releváns szempont.

II.2.2.3. Ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett

- [173] Technológiai előnyről akkor beszélhetünk, ha valamely érintett piacon olyan új technológia van jelen, amely valamely szolgáltató számára lehetővé teszi egy vagy több szolgáltatás olcsóbb, hatékonyabb és/vagy magasabb szintű nyújtását. Ez a szempont tehát elsősorban több szolgáltató viszonyában értelmezhető. Mivel mind a hat meghatározott hívásvégződtetési piac kínálati oldalán egyetlen, 100%-os részesedéssel rendelkező mobilszolgáltató található, ilyen összehasonlítás nem értelmezhető. A fentiekől függetlenül megállapítható, hogy a vizsgált piacok szolgáltatása, a hívásvégződtetés, jellegét tekintve egyszerű szolgáltatás, a hagyományos GSM hálózaton is maradéktalanul megvalósítható, semmiképpen sem tekinthető a technológiai fejlesztések mozgatórugójának. A szolgáltatók fejlesztéseiket jellemzően a mobil szélessávú szolgáltatások érdekében végzik.
- [174] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a technológiai előny vagy felsőbbrendűség mint piacelemzési célú kritérium a piaci erő megítélése szempontjából nem releváns szempont.

II.2.2.4. Könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz, pénzügyi forrásokhoz

- [175] Tekintettel arra, hogy minden hírközlési infrastruktúra kiépítése jelentős beruházást igényel és a beruházások megtérülési ideje közép-, illetve hosszú távú, ezért a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés meghatározó jelentőségű a hálózatot fejlesztő elektronikus hírközlési szolgáltatók számára. A tőkepiacokhoz és pénzügyi forrásokhoz való könnyebb hozzáférést nagymértékben meghatározza az adott szolgáltató piaci részesedése, vagyoni, pénzügyi helyzete és jövedelmezősége, tulajdonosi háttere, stratégiája, valamint az ügyvezetés stabilitása és reputációja. Amennyiben valamely vállalkozás a fenti szempontok alapján jobb megítélésnek örvend, könnyebben juthat pénzügyi forrásokhoz és ebből piaci előnye származhat. A beszédcélú hívásvégződtetés esetében azonban (eladói oldalon) egyszereplős piacról beszélhetünk, ahol az előnyszerzés (versenytársak híján) nem értelmezhető a nagykereskedelmi piacon.

II.2.2.5. Áru és szolgáltatási diverzifikáció

- [176] Az áru/szolgáltatási diverzifikáció az azonosított nagykereskedelmi piacok szempontjából korlátozottan értelmezhető, mivel a fogalom alapvetően a kiskereskedelmi piacokhoz köthető, ahol az eladó a nagyszámú felhasználó réteg-igényeihez úgy próbál igazodni, hogy a termékeit minőségi jellemzőiben vagy a szolgáltatás igénybevételi, díjazási feltételeiben megkülönbözteti. Ilyen eset, amikor a szolgáltatók a piacon nyújtott szolgáltatásokat a versenytársaktól megkülönböztethető módon, pl. speciális csomagban, más szolgáltatásokkal együtt kínálják. Ez a gyakorlat könnyen vezethet versenykorlátozáshoz, amennyiben egyes szolgáltatások kizárólag csomagban vásárolhatók meg, illetve ha az egyik piacon nyújtott szolgáltatás igénybevételét a szolgáltatók más piacon nyújtott szolgáltatás(ok) igénybevételével kapcsolják össze. Az ilyen gyakorlat lehetőséget teremthet a csomagot képző szolgáltató számára a piaci előnyszerzésre.

[177] Az érintett nagykereskedelmi piacokon az áru/szolgáltatási diverzifikációból származó előnyszerzés nem értelmezhető, mivel mind a hat azonosított piacon jelenleg egyetlen tényleges eladó található. A hívásvégződtetési szolgáltatás nyújtását megvizsgálva mindazonáltal megállapítható, hogy mind a hat piacon önmagában kínálják a szolgáltatók a hívásvégződtetés forgalmi szolgáltatást.

[178] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon az áru/szolgáltatási diverzifikáció mint piacelemzési célú kritérium a piaci erő megítélése szempontjából nem releváns szempont.

II.2.2.6. Méretgazdaságosság

[179] A méretgazdaságosság forrása a termelésnövekedés révén elérhető fajlagos költségcsökkenés. A méretgazdaságosság elemzése és megítélése a piaci részesedéssel, a vállalatmérettel, valamint az alkalmazott technológiával, az infrastruktúrával kapcsolatos adatok alapján valósítható meg. A méretgazdaságossági hatás azt takarja, hogy egy adott szolgáltatás kibocsátásának növekedésével a termelés átlagköltsége (egységnyi outputra jutó input) csökken. (Ez a fix költségekre vezethető vissza.) Minél nagyobb kezdeti beruházást igényel egy iparág, annál jelentősebb méretgazdaságossági hatások jelentkezhetnek. Amint azonban a kezdeti beruházások időben távolodnak, ez a hatás csökken. Fentiekől függetlenül, ez a piaci előny jelen esetben nem értelmezhető az érintett piacokon, hiszen mind a hat piacon egyetlen eladó található.

[180] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a méretgazdaságosság mint piacelemzési célú kritérium a piaci erő megítélése szempontjából nem releváns szempont.

II.2.2.7. Választékgazdaságosság

[181] A választékgazdaságosság hatása abból ered, hogy az egységnyi kibocsátásra eső költségek csökkennek annak következtében, ha ugyanazon vállalkozás egy termékét vagy szolgáltatását még egy vagy több más termékkel, szolgáltatással együtt, közös termelési folyamatban állítja elő. A költségmegtakarítás abból származik, hogy e termékek és szolgáltatások esetében azonos eljárásokat, folyamatokat alkalmaznak. Hálózati infrastruktúrát igénylő szolgáltatások esetén jelentős választékgazdaságossági hatást biztosíthat a szolgáltató számára az, hogy több szolgáltatását is alapvetően ugyanazt az infrastruktúrát igénybe véve nyújtja. Az a piaci szereplő, amely képes ennek realizálására, nyilvánvalóan számottevő előnyre tehet szert azon versenytársaival szemben, amelyek viszont képtelenek erre. Az érintett piacokon, ha a hálózat kapacitását több szolgáltatás között osztják meg, költségmegtakarítás érhető el. A nagyobb választékgazdaságosság alkalmas piaci előny szerzésére. A piaci előnyszerzés ugyanakkor – ugyanúgy, mint a méretgazdaságosságnál – itt sem értelmezhető, hiszen egyetlen eladó van jelen mindegyik piacon.

[182] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a választékgazdaságosság mint piacelemzési célú kritérium a piaci erő megítélése szempontjából nem releváns szempont.

II.2.2.8. Vertikális integráció

[183] A vertikális integráció megvalósulása esetén arról beszélünk, hogy egy vállalkozás (esetleg több azonos érdekkörbe tartozó vállalkozás) az értéklánc különböző szintjein elhelyezkedő piacokon egyaránt jelen van. Az ilyen szolgáltató a termelési folyamat különböző szintjeinek egy vállalkozáson belüli integrálása miatt képes a jobb árak elérésére (pl. eltérő belső és külső árak meghatározásával) és ebből fakadóan a piaci előnyszerzésre. A vertikális integráció

lehetőséget adhat arra, hogy egy vállalkozás képes legyen az egyik piacon meglévő gazdasági erejét átvinni a másik piacra is, amelyen az integráció révén jelen van. A piaci előnyszerzés azonban a mobil hívásvégződtetés nagykereskedelmi piacain nem értelmezhető, mivel egyetlen kínálati oldali szereplő van a piacokon.

- [184] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a vertikálisan integrált vállalkozás, vállalkozáscsoport mint piacelemzési célú kritérium a piaci erő megítélése szempontjából nem releváns szempont.

II.2.2.9. Fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

- [185] A fejlett forgalmazói és értékesítési hálózatnak főleg a kiskereskedelmi piacokon (illetve a többszereplős nagykereskedelmi piacokon) lehet szerepe a piaci erő megítélése szempontjából. Az azonosított piacok egyszereplős eladói oldallal jellemezhető nagykereskedelmi piacok, ennek megfelelően a fejlett forgalmazói és értékesítési hálózatból származó piaci előnyszerzés az azonosított piacokon nem értelmezhető.
- [186] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat mint piacelemzési célú kritérium a piaci erő megítélése szempontjából nem releváns szempont.

II.3. A jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása az érintett piacokon

- [187] Az 1-6. számú érintett piacokon hívásvégződtetés forgalmi szolgáltatást nyújtó szolgáltatók esetében a piaci részesedések önmagukban megalapozzák a jelentős piaci erejű minősítést és a további kritériumok vizsgálata során sem tártam fel a piaci erőt korlátozó tényezőt.
- [188] Ennek megfelelően az érintett piacokon a fenti kritériumok vizsgálata alapján jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosítottam az alábbi szolgáltatókat:
- A „Beszédcélú hívásvégződtetés a Magyar Telekom mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén” nagykereskedelmi piacon (1. piac) a Magyar Telekom jelentős piaci erejű szolgáltató.
 - A „Beszédcélú hívásvégződtetés a Telenor mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén” nagykereskedelmi piacon (2. piac) a Telenor jelentős piaci erejű szolgáltató.
 - A „Beszédcélú hívásvégződtetés a Vodafone mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén” nagykereskedelmi piacon (3. piac) a Vodafone jelentős piaci erejű szolgáltató.
 - A „Beszédcélú hívásvégződtetés a DIGI mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén” nagykereskedelmi piacon (4. piac) a DIGI jelentős piaci erejű szolgáltató.
 - A „Beszédcélú hívásvégződtetés a TARR mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén” nagykereskedelmi piacon (5. piac) a TARR jelentős piaci erejű szolgáltató.
 - A „Beszédcélú hívásvégződtetés a Netfone mobil rádiótelefon-hálózatában Magyarország területén” nagykereskedelmi piacon (6. piac) a Netfone jelentős piaci erejű szolgáltató.

II.4. Közös erőfölény vizsgálat

- [189] Vizsgáltam annak lehetőségét, hogy két, vagy több – versenyjogi értelemben – független vállalkozás azonos érintett piacon történő, azonos időn belüli tevékenysége, magatartása megvalósítja-e a közös erőfölény tényállását.
- [190] A Bizottság Iránymutatását is figyelembe véve, közös erőfölény akkor alakul ki, ha két, vagy több vállalkozás versenytársaikkal és vevőikkel, végső soron a fogyasztókkal szemben lényegében ugyanolyan helyzetben van, mint amilyenben egyetlen erőfölényben lévő vállalkozás lenne. Ehhez természetesen szükséges a közös érdekelttség, tehát az érintett vállalkozásoknak érdekében áll a többi, érintett piacon levő szolgáltatóval szemben közösen erőfölényes helyzet kialakítása (pl. többiek kiszorítása). Ebből természetesen az is következik, hogy az érintett két, vagy több vállalkozás között nincs hatékony verseny az érintett piacon (pl. a piac felosztása).
- [191] A „Beszédcélú hívásvégződtetés egyedi mobil rádiótelefon-hálózatban” szolgáltatás nyújtása tekintetében az azonosított piacokon egyetlen eladó található, így a közös erőfölény kialakulása fogalmilag kizárt.
- [192] A fent leírtak alapján nem állapítottam meg közös erőfölényt, ennek megfelelően nem azonosítottam közös erőfölényben lévő szolgáltatókat az érintett piacokon.

III. Jogutódlás esetén alkalmazandó szabályok

- [193] Bár az Eht. 26. §-a és az Ákr. 11. §-a szabályozza a jogutódlást, azonban indokoltnak láttam jelen határozat rendelkező részében pontosan rögzíteni azt, hogy ezen jogutódlási szabályok a jelen határozat keretében hogyan érvényesülnek.
- [194] Így az Eht. 26. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakat jelen határozatom rendelkező részének I. pontjában a határozat és az eljárás sajátosságainak megfelelően rögzítettem, figyelemmel arra is, hogy a jelen határozatomban azonosított jelentős piaci erejű szolgáltatókat terhelő kötelezettségek kirovása, fenntartása vagy módosítása nem jelen eljárásban történik.

Budapest, 2020. október „ ”

P.H.

Dr. Karas Monika

elnök